Ազգ

AZG
armenian newspaper

Յունուար 22. 1992
Չորեքշաբթի
եռօրեայ թերթ.
Բ տարի. թիւ 4 (96)
գինը՝ 30 կ.

դասիչ՝ 69149
հասցէն՝ Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47
հեռախօս՝ 581841
ֆաքս՝ 562941
տելեքս՝ 243266 SULA SU

Արաբ-իսրայելական Մոսկովյան հանդիպումը հարցականի տակ է

. Ինչպես հայտնի է, հունվարի 28-29-ին Մոսկվայում նախատեսվում էր Մերձավոր Արեւելքի խնդիրների կարգավորման վերաբերյալ բազմակողմանի բանակցությունները նախապատրաստող հանդիպում: Սակայն Ռուսաստանի արտգործնախարարության պատասխանատու աշխատակիցը մտավախություն հայտնեց, թե այն տեղի չի ունենա, եթե Իսրայելը եւ պաղեստինցիները հրաժարվեն մասնակցել:

«ԻՖ»-ի թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ նա նշեց Սիրիայի եւ Լիբանանի որոշումը՝ բոյկոտի ենթարկել այդ հանդիպումը: Կառավարական ճգնաժամը Իսրայելում հարցականի տակ դրեց Մոսկովյան բազմակողմանի խորհրդակցությունների անցկացման հեռանկարները: ■

Հայաստանը դիվանագիտական կապեր է հաստատում Անգլիայի եւ Հունաստանի հետ

Ինչպես հաղորդեց ՀՀ արտաքին գործերի նախարարության մամուլի քարտուղար Գագիկ Բաղդյանը, հունվարի 20-ին Հայաստանի արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանի եւ Մեծ Բրիտանիայի արտաքին գործերի նախարար Դուգլաս Հերդի միջեւ տեղի է ունեցել դիվանագիտական նոտաների փոխանակում: Հայաստանի եւ Մեծ Բրիտանիայի միջեւ հաստատվել են լիարժեք դիվանագիտական հարաբերություններ: Այսպիսով, Մեծ Բրիտանիան դարձավ 8-րդ երկիրը, որի հետ Հայաստանը հաստատեց դիվանագիտական հարաբերություններ: Մինչ այդ Հայաստանը դիվանագիտական հարաբերություններ էր հաստատել Լիտվայի, Ռումինիայի, Ուկրաինայի, ԱՄՆ-ի, Արգենտինայի, Բուլղարիայի եւ Հունաստանի հետ:

Հայաստանի Հանրապետության արտաքին գործերի նախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը եւ Հունաստանի Հանրապետության արտգործնախարար Անտոնիոս Սամարասը Աթենքում, Հունաստանի արտգործնախարարությունում ստորագրեցին Հայաստանի եւ Հունաստանի միջեւ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու մասին արձանագրություն: Հայաստանի եւ Հունաստանի արտգործնախարարները ստորագրեցին նաեւ երկու երկրների միջեւ գիտության եւ մշակույթի բնագավառներում համագործակցելու, Հայաստանի եւ Հունաստանի միջեւ տնտեսական, արդյունաբերական եւ տեխնիկական համագործակցության վերաբերյալ համաձայնագրեր: Բանակցությունների ժամանակ շոշափվել են հայ-հունական ավանդական կապերին առնչվող բազմաթիվ հարցեր: Նույն օրը Հայաստանի Հանրապետության պատվիրակությանը Րաֆֆի Հովհաննիսյանի գլխավորությամբ ընդունեց Հունաստանի վարչապետ Կոնստանտին Միցոտակիսը:

Տեղի ունեցած ջերմ զրույցի ժամանակ հունական կողմին ներկայացվել է Հայաստանի ներկա տնտեսական-քաղաքական իրավիճակը, Հայաստանի Հանրապետության միջազգային ասպարեզում կատարվող առաջին քայլերը, Արցախում ստեղծված իրադրությունը, ճգնաժամի կարգավորման Հայաստանի դիրքորոշումը, հիմնահարցը միջազգային մակարդակով քննարկելու հնարավորությունները:

Մինչ այդ, հունվարի 18-ին, Սոֆիայում Հայաստանի եւ Բուլղարիայի արտգործնախարարներ Ր. Հովհաննիսյանը եւ Ս. Գանեւը ստորագրել են համաձայնագիր երկու երկների միջեւ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու վերաբերյալ:

Նույն օրը Հայաստանի պատվիրակությանը ընդունել է Բուլղարիայի նախագահ Ժելեւը եւ վարչապետ Դիմիտրիեւը: ■

Գամսախուրդիան կրկին թողնելո՞ւ է Վրաստանը

Վրաստանի ժամանակավոր կառավարության վարչապետ Թենգիզ Սիգուան Թբիլիսիում կայացած մամուլի ասուլիսում հայտարարել է, թե Զվիադ Գամսախուրդիայի կողմնակիցներն առաջարկություն են ներկայացրել չխոչընդոտել վերջինիս արեւմտյան որեւէ երկիր գնալուն: Ռազմական խորհուրդը Զուգդիդի է ուղարկել մի պատվիրակություն՝ բանակցություններ վարելու Գամսախուրդիայի կողմնակիցների հետ: Սիգուան նշել է, որ Արեւմտյան Վրաստանի խմբավորումներից պահանջվել է դադարեցնել հակամարտությունը, Զուգդիդիից դուրս բերել զինված միավորումները եւ ըստ վերջնագրի մինչեւ հունվարի 21-ի ժամը 20-ը հանձնել զենքը:

Մինչ այդ, ըստ Վրաստանի ազգային-դեմոկրատական կուսակցության հաղորդած փաստերի, երկուշաբթի առավոտյան Զվիադ Գամսախուրդիան մեկնել է Գրոզնի: Սակայն Չեչնիայի հանրապետության խորհրդարանի անդամ Մասե Ցինցիխաեվիլին ժխտել է, թե Վրաստանում չեչենները իբր գործում են Գամսախուրդիայի կողմից:

Նույն օրը Արեւմտյան Վրաստանի քաղաքներ են մտել «Մխեդրիոնի» զինված կազմակերպության եւ ազգային գվարդիայի զորքերը: Հունվարի 21-ի գիշերը Սամտրեդիա քաղաքի մոտ տեղի է ունեցել փոխհրաձգություն Գամսախուրդիայի կողմնակիցների եւ նոր իշխանությունների ուղարկած զորքերի միջեւ: Զոհերի մասին առայժմ տեղեկություններ չկան: «ԻՖ»-ին հայտնի է դարձել, որ Զուգդիդիում հանդիպել են «Կլոր սեղան-Ազատ Վրաստան» քաղաքական դաշինքը ներկայացնող խորհրդարանի պատգամավորները՝ հույս ունենալով իրենց ձեռքը վերցնել հանրապետության ղեկավարումը:

Վրաստանի ազգություններից մեկը՝ սվանները, որոշել են չմասնակցել երկկողմանի հակամարտությանը: Այդ մասին հաղորդել են Վրաստանի ռազմական խորհրդի մամուլի կենտրոնից, հատկապես շեշտելով այն, որ դա մեծ հարված էր Գամսախուրդիային, քանի որ համարվում էր, թե մենգրելների հետ սվաններն էլ նրան կպաշտպանեն:

Միաժամանակ, վրաց-օսական կոնֆլիկտի մեղմացման մասին է հայտարարել Հարավային Օսիայից նախկին ԽՍՀՄ ժողովրդական պատգամավոր Անատոլի Չեխոեւը: Վրաստանի կառավարությանն ուղարկած հեռագրում նա նշել է, որ եկել է խելացի գործողությունների ժամանակը: ■

Ուկրաինան կունենա սեփական նավատորմ

Հանրակցության պետությունների ղեկավարները համաձայնվել են սեփական նավատորմ ստեղծելու Ուկրաինայի դիրքորոշման հետ: Այդ մասին Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կրավչուկը հայտարարեց ԱՄՆ-ի սենատորների հետ հունվարի 21-ին Կիեւում տեղի ունեցած հանդիպման ժամանակ:

Նա հաղորդեց հանձնաժողովի ստեղծման մասին, որը Սեւծովյան նավատորմը կբաժանի ստրատեգիականի եւ ոչ ստրատեգիականի:

Բաժանումից հետո սովորական սպառազինություն ունեցող նավերի մի մասը կտրվի Ուկրաինային:

Ուկրաինայի նախագահը հաղորդեց նաեւ, որ հանրապետության ղեկավարության կողմից որոշում է ընդունվել մինչեւ այս տարվա հուլիս ամիսը Ուկրաինայի տարածքից հանել տակտիկական միջուկային զենքը: Իսկ ստրատեգիական միջուկային զենքը պետք է ոչնչացվի մինչեւ 1994 թ.:

Կրավչուկի խոսքերով, պաշտպանական համալիրի ձեռնարկությունների կոնվերսիայի համար կպահանջվի 2.5 միլիարդ դոլլար: Այդ կապակցությամբ հանդիպման ժամանակ բարձրացվել էր ֆինանսական օգնության մասին հարցը, որը կարող են Ուկրաինային տրամադրել Արեւմուտքի երկրները: ■

Ռուս-թուրքական ընդհանուր շահագրգռություններ

Ռուսաստանը եւ Թուրքիան պայմանավորվել են համագործակցել Սեւ ծովի շրջանում: Այդ մասին հաղորդեց Ռուսաստանի արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւը Թուրքիայի արտգործնախարար Հիքմեթ Չեթինի հետ Մոսկվայում տեղի ունեցած բանակցություններից հետո:

Ա. Կոզիրեւը մանրամասնորեն կանգ առավ այն խնդիրների վրա, որոնք քննարկվել էին Մոսկվայում: Նա մասնավորապես նշեց, որ Ռուսաստանը աջակցում է Թուրքիայի նախաձեռնությանը՝ ստեղծել «Սեւծովյան համագործակցություն»: Հոկտեմբերի 3-ին նախատեսվում է ստորագրել Սեւ ծովի շրջանում համագործակցության մասին հռչակագիրը, որը նախապատրաստվում էր դեռ նախկին Միության կողմից Ռուսաստանի մասնակցությամբ: Այն նախատեսում է, օրինակ, կողմերի գործողությունների համաձայնեցումը բնապահպանության ասպարեզում:

Ա. Կոզիրեւի խոսքերով, Ռուսաստանը եւ Թուրքիան հավաստեցին իրենց նվիրվածությունը Սեւ ծովի շրջանում, այդ թվում նաեւ Բոսֆոր եւ Դարդանել նեղուցների իրավական ռեժիմին, ինչպես դա նախատեսված է Մոնտրեի պայմանագրով:

Ռուսաստանի արտգործնախարարը նշեց, որ անհրաժեշտ է ամեն ինչ անել, որպեսզի թույլ չտալ Սեւ ծովի շրջանի իրավիճակի ապակայունացումը: Ա. Կոզիրեւը նորից հաստատեց Ռուսաստանի ղեկավարության հայտնի դիրքորոշումը, Սեւծովյան նավատորմը, որպես ԱՊՀ-ի ստրատեգիական ուժերի բաղկացուցիչ մաս, պետք է մնա միացյալ հրամանատարության տակ: Ըստ որում, նրա ինչ-որ մասը կարող է տրամադրվել Ուկրաինային սեփական ռազմածովային ուժերի ստեղծման համար: *«Կարեւոր է խուսափել Սեւծովյան նավատորմի փլուզումից եւ ապակայունացումից»*, նշեց Ա. Կոզիրեւը: Նրա կարծիքով, *«այդ գաղափարը վայելում է համընդհանուր աջակցություն»*:

Իր հերթին Թուրքիայի արտգործնախարար Հ. Չեթինը հույս հայտնեց, որ ԱՊՀ-ի անդամ երկրները կգտնեն բոլոր ներկա հարցերի խաղաղ լուծումը, որը կհամապատասխաներ այդ շրջանի անվտանգության եւ խաղաղության շահերին: Հ. Չեթինը նշեց, որ Ռուսաստանը եւ Թուրքիան հարեւաններ են, որոնք կարող են կարեւոր դեր ունենալ այդ նպատակների իրագործման խնդրում: ■

Իսլամ ղեկավարների ձերբակալություն Ալժիրում

Ալժիրում իսլամական արմատականների մոտիկ աղբյուրները հաղորդեցին, որ երկրի ղեկն իրենց ձեռքն առած զինվորական իշխանությունները կիրակի օրը ձերբակալել են իսլամ ղեկավարներից շատերին, քաղաքի նոր ալիք բարձրացնելով ժողովրդային լայն խավերի մոտ, որտեղ առանց այն էլ խոր դժգոհություն էր տիրում նախատեսված ընտրությունները անորոշ ժամանակով հետաձգելու որոշման առթիվ:

Ինչպես հաղորդել էինք նախապես, նախագահ Շադլի Բենջեդիդի անակնկալ հրաժարականից հետո իշխանությունը տիրացած զինվորականները հետաձգել էին ծրագրված ընտրությունները, գտնելով, որ իսլամ արմատականները մեծ հնարավորություն ունեն դրանցում հաջողության հասնելու: ■

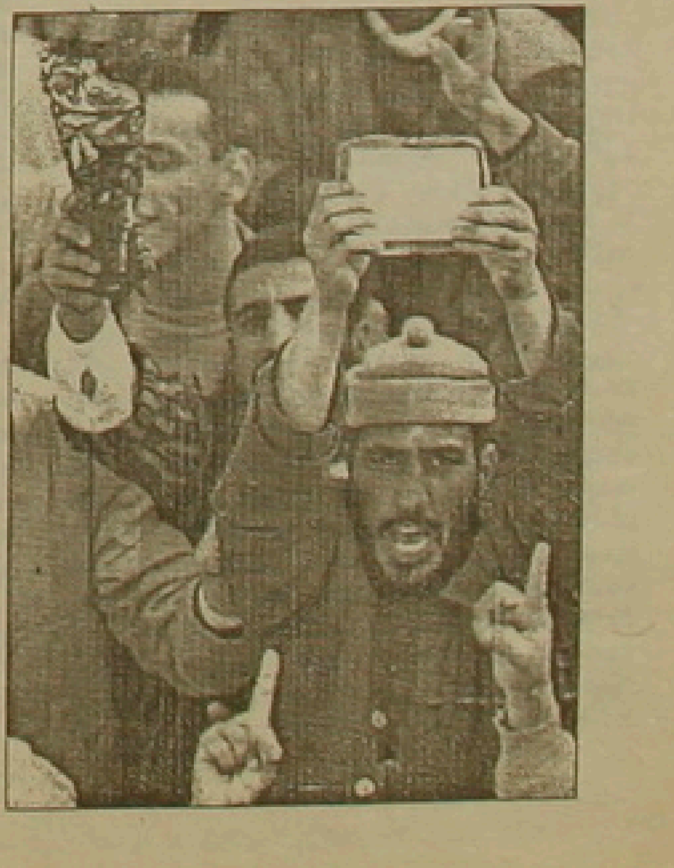

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ

ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը երեկ որոշեց Լիբիայից պահանջել, որ միջազգային համապատասխան մարմիններին հանձնի այն երկու կասկածելիներին, որոնք մեղադրվում են 1988 եւ 1989 թթ. Pan Am եւ Air France ավիաընկերություններին պատկանող օդանավերի ռմբակոծման համար:

Իսրայելի Գերագույն դատարանը մերժեց Մ. Նահանգներին վերադարձնել ենթադրաբար նացիստական պատերազմի հանցագործ նկատված Դեմյանյուկին, որի ամերիկացի դատապաշտպանը նոր փաստեր էր ներկայացրել, որ իր պաշտպանյալը ենթադրված անձը չէ:

Կոնգոյում ըմբոստ բանակայինները երկուշաբթի օրը կրակ բացեցին վարչապետ Միլոնգոյի կողմնակիցների վրա: Առնվազն 10 հոգի սպանվեցին եւ բազմաթիվ ուրիշներ ծանր վերքեր ստացան, մինչ թաքստոցում գտնվող վարչապետը կոչ ուղղեց միջազգային կարծիքին, որ թույլ չտա կենտրոնական-աֆրիկյան այս երկրում զինվորական իշխանության վերահաստատումը:

Կուբայում գնդակահարվեց անցյալ ամիս Մայամիից զենքերով եւ պայթուցիկ նյութերով կուբայական ափ դուրս եկած վտարանդի Էդուարդո Դիաս Բետանկուրը: Նրա հետ եղող երկու անձերի համար դատարանը նույնպես մահապատիժ էր սահմանել, ինչը հետագայում փոխվեց 30 տարվա բանտարկության:

Անգլիայի վարչապետ Ջոն Մեյջորը մերժեց ընդունել Հյուսիսային Իռլանդիայի քարտուղար Բրուկի հրաժարականը: Վերջինս այն ներկայացրել էր ընդունելով, որ ինքը սխալվել էր, երբ թույլ էր տվել հեռուստատեսությամբ թեթեւսոլիկ երգի հաղորդումը ուրբաթ օրը Իռլանդական հանրապետական բանակների կողմից պայթեցված ռումբի զոհ յոթ բանվորների մահվանից ժամեր հետո: ■

Օդանավային վթար Ֆրանսիայում

96 ուղեւոր տեղափոխող ֆրանսիական մի օդանավ, որ թռիչք էր առել Լիոնից, երկուշաբթի օրը ջախջախվեց Ֆրանսիայի արեւելյան շրջաններում, Ստրասբուրգի մոտակայքում, մառախլապատ Վոսգ լեռան լանջերին: Զորաժամյա որոնումներից հետո փրկարարները գտան 10 վիրավորների, որոնց թվում 4 տարեկան մի երեխայի: ■

digitised by A.R.A.R.@

Կամ քսակդ, կամ կյանքդ

Մի քանի օր առաջ, նախկին Կենտկոմի հրատարակչությունում կապի փոխնախարարը ի լուր թերթերի ներկայացուցիչների հայտարարեց, թե պատրաստվում են թերթերի գների 80 տոկոսը վերցնել իրենց: Տպարանի տնօրենն իր հերթին տեղեկացրեց, թե տպագրության գները պիտի բարձրանան չորսից-հինգ անգամ: Առաջինին, իր իսկ խոսքերով, օդի ու ջրի նման անհրաժեշտ է 12 մլն. ռուբլի, երկրորդը թանկացումը բարդեց տպագրական նյութերի առասպելական գների վրա:

Պարզ հաշվարկը ցույց է տալիս, որ թերթի մեկ հատի գինը նվազագույնը պետք է 5ռ. լինի, որպեսզի դրա 80 տոկոսը՝ 4ռ.-ն, վերցնի «Սոյուզպեչատը», 1ռ.-ն էլ տպարանը, չհաշված թղթի և խմբագրություն պահելու ծախսերը:

Հավաքվածները խառնվեցին իրար, վրդովվեցին, դուրս եկան դահլիճից: Երկխոսություն կամ «հանգիստ քննարկում», ինչպես քարոզում էր փոխնախարարը, չստացվեց: Ոչ էլ թերթերը համաձայնվեցին անմիջապես 12 մլն ռուբլին հավաքել և հրամցնել դրա կարիքն այդքան խիստ զգացող նախարարությանը: Դահլիճից մեկը հարցրեց, թե արդյոք կա՞ մեկը, որ կապի նախարարությունից նրա եկամուտների 80 տոկոսը գանձի: Պատասխան չեղավ, այլ՝ կամ ուզածներս տվեք, կամ էլ ինքներդ ձեր թերթերը բաժանեք, եթե կարող եք:

Սրանից մի բան կարելի է ենթադրել. թերթերի մեծ մասը կփակվեն, գուցե հնարավոր կլինի հրատարակել կառավարական բյուլետենի նման մի բան միայն:

Օրերս խմբագրություն այցելած խորհրդարանի պատգամավորներից մեկը՝ Սեյրան Ավագյանն ասաց, թե իրեն անհանգստացնում է դրանից թերևս մի այլ բան. փաստորեն կուսակցություններ գոյություն ունենալ չեն կարող: Ի՞նչ կուսակցություն առանց թերթի կամ ի՞նչ բազմակարծություն:

Իսկապես, առանց այդ էլ սոսկ խոսքով նվաճված ազատությունները այստեղ-այնտեղ գործնականում սեղմվում-կրճատվում են, շատ կազմակերպություններ և կուսակցություններ նյութական միջոցներ չունենալու պատճառով այդպես էլ չեն կարողանում նորմալ թերթ հրատարակել, հիմա էլ այս նոր հարվածը: Հայաստանում ոչ ոք, ոչ մի կուսակցություն այդպիսի պայմաններում չի կարող թերթ հրատարակել: Մինչդեռ գոնե մենք լավ գիտենք, թե ինչ է նշանակում ազատ մամուլ չունենալ, այլ ամեն օր ժողովրդին կերակրել կառավարական որոշումներով ու առաջնորդողներով:

Մի բան պարզ չէ. որտե՞ղ են արվել կապի նախարարության ներկայացրած հաշվարկները, տեղյա՞կ է կառավարությունը, Գերագույն խորհրդի մամուլի և լրատվության հանձնաժողովը գիտե՞ այդ մասին, ասե՞լ է իր խոսքը: Ի՞նչ է մտածում Հայաստանի նախագահի պետական քաղաքականության և ազգային հարցերի գծով խորհրդականը կամ մի այլ խորհրդական: Թե՞ կարծում են, որ թերթերի գոյությունն ինքնանպատակ է, նեղ կուսակցական գործ, լինեն-չլինեն՝ մեկ է: Չլինեն՝ ավելի լավ, շատ գլխացավանքներից կազատվենք: Օրինակ, թղթի: Թերթերը պարտաճանաչորեն դիմում են կառավարությանը թուղթ հայթայթելու խնդրանքով, սա դիմումները խնամքով ծալում մի կողմ է դնում, կամ էլ իր ուզածներին, «փառավոր» անցյալից եկողներին շնորհ անում, մնացածների երեսին՝ դուռը փակում:

Հայաստանը երկար տասնամյակներ իսկական մամուլ չուներ, վերջին տարիներին նոր-նոր, երկունքի ցավերով, այն ծնվում է և հենց խանձարուրի մեջ այն խեղդելը ամենաշնորհակալ գործը չէ:

P. S. Թերթի հերթական համարը պատրաստ էր տպագրության, երբ իմացանք, որ այս անգամ արդարադատության նախարարությունը «չէր հասցրել» վերագրանցել այն: Թերթի նախորդ համարների գրեթե ողջ տպաքանակը դարսված է տպարանում և այս քաշքշուկների պատճառով չի հասել ընթերցողին, որի համար, նաև այս համարի ուշացման, խոնարհաբար ներողություն ենք խնդրում ընթերցասեր հասարակությունից: Սակայն միաժամանակ կարծում ենք, որ կառավարությունը, ելնելով ազգային-պետական շահերից, պարտավոր էր և է ուշադիր հետևել այս ընթացքներին և վերացնել մամուլի առաջ դրված այս «կամա թե ակամա» խոչընդոտները, քանի որ, ինչպես մենք ենք խորապես համոզված, թերթը, մամուլը Հայաստանի դեմքն է և կարծիքը, որ մենք ներկայացնում ենք աշխարհին և ձևավորում այդ աշխարհի իսկ պատկերացումները մեր մասին:

Հ. Գ.

Հայտարարվում է հայկական առաջին նամականիշի ստեղծման մրցույթ

Ի կատարումն Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի 1991 թ. դեկտեմբերի 24-ի որոշման՝ ստեղծելու Հայաստանի Հանրապետության առաջին նամականիշը, փոստային բացիկները և ծրարները, կազմվեց Հայաստանի փոստային էմիսիաները իրականացնելու հանձնաժողով:

Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի պատգամավոր և այս հանձնաժողովի քարտուղար պրն. Սամվել Շահմուրադյանից ստացված տեղեկության համաձայն, հանձնաժողովում ընդգրկված են կառավարության ներկայացուցիչներ, նկարիչներ, ֆիլատելիստներ, որ համանախագահում են Հայաստանի Հանրապետության Գերագույն խորհրդի լրատվության հարցերի մշտական հանձնաժողովի նախագահ Մերուժան Տեր-Գուլանյանը և Հայաստանի Հանրապետության կապի նախարար Գրիգոր Պողպատյանը:

Հանձնաժողովի առաջին նիստում, որը տեղի է ունեցել մի քանի օր առաջ, քննարկվել են հայկական նամականիշերի ստեղծման և շրջանառության հարցերը, նաև որոշվել է նամականիշերի առաջին շարքը նվիրել հայոց պատմության և մշակույթի նշանավոր գործիչներին, հայ ճարտարապետության, մանրանկարչության, քանդակի և կերպարվեստի գանձերին, Հայաստանի բուսական և կենդանական աշխարհին:

Հանձնաժողովը միաժամանակ որոշել է նաև հայտարարել բաց մրցույթ՝ առաջին հայկական նամականիշի ստեղծման համար:

Մեր սեփական թղթակից Ռաֆֆի Հերմոն ԱՐԱՔՍԸ այս կապակցությամբ հանդիպումներ ունեցավ պրն. Սամվել ՇԱՀՄՈՒՐԱԴՅԱՆԻ և նույն հանձնաժողովի անդամ, ֆիլատելիստ Արտաշես ԹԱՌԱՄՅԱՆԻ հետ, մանրամասներ իմանալու նպատակով:

- Այս մրցույթին կարող են մասնակցել բոլոր ցանկացողները: Նախ պետք է ասենք, թե նամականիշի վրա, ըստ մեր հանձնաժողովի որոշման, պետք է զետեղվեն Արարատ լեռան և Հայաստանի Հանրապետության պետական դրոշի պատկերները և «Հայաստան» ու «ARMENIA» մակագրությունները: Բաց թողնելով պայմանական արժեքի տեղը, շարունակեց Շահմուրադյանը, նամականիշի էսքիզները կամ բնագրերը՝ կատարված սպիտակ թղթի կամ ստվարաթղթի վրա, նկարչական ցանկացած եղանակով, ընդունվում են մինչև սույն թվականի փետրվարի 25-ը, հետևյալ հասցեով. 375095, Երևան, Մարշալ Բաղրամյան պող. 19, Հ.Հ.Գ.Խ. լրատվության հարցերի մշտական հանձնաժողով, իմ անունով: Ծրարի վրա նշել «նամականիշ»:

Հանձնաժողովի քարտուղարը մեր թղթակցին ասաց նաև, թե մրցույթի առաջին մրցանակը 25000 ռուբլի է, երկրորդը՝ 15000, երրորդը՝ 10000 և երեք խրախուսական մրցանակ՝ 3000-ական ռուբլի:

Մեր այն հարցին, թե ի՞նչ նախադրյալներ կան, որ հայկական նոր նամականիշը կընդունվի միջազգային բոլոր երկրների նամակատների կողմից, Սամվել Շահմուրադյանը հեռախոսով կապվեց կապի նախարարության վարչության պետ Պարույր Սարգսյանի հետ, որը մեզ տեղեկացրեց, թե համաշխարհային փոստային պաշտոնական հաստատությունների կողմից ընդունվելու համար մեր կառավարությունը պետք է դիմի FIP (փոստերի միջազգային ֆեդերացիային), որի կենտրոնը գտնվում է Շվեյցարիայի Բեռն քաղաքում:

Առայժմ FIP-ին պաշտոնական որևէ դիմում չի ուղարկվել, և մրցույթի ժամկետը ավարտվում է հազիվ փետրվարի 25-ին: Ուզեցինք իմանալ այս բացառիկ «արագության» պատճառները:

- Գերագույն խորհուրդը ցրտի պատճառով չէր կարող կանոնավոր աշխատել, հետո անհատույց կերպով Արցախ մեկնելու պարտավորություններ և այլ ներքին խոհանոցային հարցեր կային:

Գալով ձեր հարցին, ճիշտ է, մի քիչ ուշացել ենք, սակայն ելնելով արդեն 50-ից ավելի արտասահմանյան երկրների կողմից ճանաչված լինելու հանգամանքից, վստահ ենք, թե FIP-ի կողմից որևէ արգելք չի լինի:

Իսկ փետրվարի 25-ի ժամկետը կարող ենք երկարաձգել միայն ու միայն ներքին ու արտաքին սփյուռքի, մեր հայրենակիցների համար,- ասաց Շահմուրադյանը:

Նույն հանձնաժողովի անդամ, ֆիլատելիստ Արտաշես Թառամյանը, որն ըստ իր տվյալների աշխարհի հայկական դրոշմանիշերի ամենամեծ հավաքածուի տերն է, քանի որ մինչև այսօր լույս տեսած բոլոր հայկական դրոշմանիշերի տեսակների 75 տոկոսը կարողացել է հավաքել, ասաց հետևյալը.

- Իմ կարծիքով, մեր դրոշմանիշերը պետք է լինեն երկու տեսակի. նամակ և այլ իրերի ուղարկման համար օգտագործվող դրոշմանիշեր և գեղարվեստական, այսինքն՝ ֆիլատելիստական արժեք ներկայացնող դրոշմանիշեր:

Իհարկե, առաջին տեսակի համար մեծ քանակով, իսկ երկրորդ տեսակի համար, ընդհակառակը, բավական քիչ քանակով պետք է տպել: Այսօր կան երկրներ, որոնք ֆիլատելիայով մեծ եկամուտներ են ստանում:

■

Գույնզգույն վարտիքներ ապակեպատ պատշգամբներում

Վերջին տասնամյակում մեր Քաղխորհրդի գործկոմը 5 նախագահ փոխեց և ամեն եկող, իր նախորդի որոշումները չեղյալ համարելով, նոր որոշումներ կայացրեց:

Մեկը որոշեց արգելել շենքերի ճակատային պատշգամբներում լվացք փռելը և դրա փոխարեն հանձնարարեց ծաղիկներ աճեցնել: Գեղեցիկ մտահղացում: Սակայն կարճ, շատ կարճ կյանք ունեցավ այդ որոշումը: Փոխվեց նախագահը, և եկած նորը թույլ տվեց շարունակել նախկին տգեղ սովորությունը, և այսօր մեր քաղաքը դարձյալ դարձել է բացօթյա լվացքատուն և բոլոր մեծ ու փոքր շենքերի ճակատներին, տարվա բոլոր օրերին փողփողում են գույնզգույն վարտիքներն ու շապիկները, սավաններն ու բարձի երեսները: Ոմանք սարքեցին ճակատային գեղեցիկ պատշգամբները ապակեպատել, նրանց հաջորդը կանաչ լույս վառեց բոլոր տեսակի ապակեպատումների և նույնիսկ՝ առաջ, դեպի առաջ ձգվող պատշգամբների առջև: Օրինակներ որքան ուզեք: Այսօր ժողովուրդը հումորով ասում է՝ *«Մեզ մոտ թղթի սով է, որովհետև Քաղխորհրդի գործկոմը տարեկան 2 վագոն որոշում է կայացնում»*: Սա, իհարկե, կատակ է, բայց էլ ինչ կատակ, որը հիմք չունի:

Արագորեն իրար հաջորդող հակադարձ որոշումներն ի վերջո հանգեցրին նրան, որ մարդիկ սկսեցին, կոպիտ ասած, բանի տեղ չդնել Քաղխորհրդի գործկոմի ոչ մի որոշում: Վերջին 8 տարում տարբեր նախագահների նախաձեռնությամբ 4 անգամ փոխվեցին բնակշահագործման տեղամասերի և սանմաքրման մասնագիտացված ավտոհավաքակայանների կառուցվածքները: Վերջինները մեկ ենթարկվեցին միայն շրջխորհուրդներին, մեկ էլ՝ և շրջխորհուրդներին, և քաղխորհրդի ճանապարհակամրջային և բարեկարգման վարչությանը, այսինքն՝ դարձան երկու տիրոջ ծառա, հետո դարձյալ վերադարձան ենթակայության հին ձևին:

Բնակշահագործման տեղամասերը մեկ ունեցան երեկոյան հերթապահություն շենքերում տեղի ունեցող վթարները հրատապ վերացնելու համար, մեկ նրանցից այդ ֆունկցիան վերցվեց և յուրաքանչյուր շրջանում ստեղծվեց վթարային ծառայություն: Շատ չանցած նորից հետադարձ կատարվեց հին ձևին, հետո նորից՝ առաջ, նոր ձևին:

Մեկ որոշվեց, որ քաղաքն ամբողջովին՝ թե՛ բակ, թե՛ փողոց պարտավոր է մաքրել սեկտորը, մեկ էլ փոշմանեցին և նորից բակերի մաքրումը վերադարձրին բնակշահագործման տեղամասերին:

Եւ այս՝ ամեն տարի փոխվող աշխատանքային ձևերը կատարյալ շփոթ առաջացրեցին թե՛ ԲՇՏ-երում, թե՛ սանմաքրման սեկտորներում, թե՛, առավելապես, բնակչության շրջանում: Բակերն ու մուտքերը չէին մաքրում, բնակիչը դիմում էր բնակշահագործման տեղամասերին, նրանց ցույց էին տալիս սանսեկտորի հասցեն՝ *«դիմեք նրանց, մենք բակերով չենք զբաղվում»*:

Այդ անհերթ որոշումից մեկ տարի չանցած փոխվեց քաղխորհրդի գործկոմի նախագահը, որն, իր նախորդների նման, չեղյալ համարեց իրենից առաջ կայացված որոշումները և դարձյալ բակերի մաքրումը դրեց ԲՇՏ-երի վրա, միայն թե մի նոր տարբերակով՝ շենքերի մուտքերի մաքրումը, առանց վճարելու, այս անգամ բնակչի վրա: Այս ամենը տեսնելով՝ լուրջ մարդը միայն կմտածի, որ մեր քաղաքն, իրոք, վերջին հնգամյակում դարձել է փորձադաշտ, որի արդյունքն այսօր մեր փողոցների ու բակերի աննախադեպ աղտոտությունն է:

Սանմաքրման սեկտորներում այս բանը պատճառաբանում են աշխատողների սակավությամբ: Իհարկե, դա ճշմարտություն է: Երբ վերջին (տա Աստված, որ վերջինը լինի) որոշումից հետո, բակերի մաքրությունը դրվեց բնակշահագործման տեղամասերի վրա, հավաքարարների հաստիքների մի մասը սանսեկտորներից վերցվեց և տրվեց ԲՇՏ-երին: Ի՞նչ մնաց սանսեկտորում: Բերեմ միայն մեկ օրինակ:

Այսօրվա դրությամբ Սպանդարյան շրջանի սանսեկտորում 192 հավաքարարի փոխարեն աշխատում են միայն 76-ը: Եւ դա ոչ միայն այն պատճառով, որ մի մասը գնաց ԲՇՏ-եր: Դրա պատճառը շատ ավելի լուրջ է, և միաժամանակ շատ օբյեկտիվ: Քաղխորհրդի գործկոմը փոխանակ անճարակի տասնյակ որոշումներ կայացնելու, այս հարցը լուրջ քննարկման առարկա պետք է դարձներ:

Մեկ հավաքարարը (և այն էլ կին) 3200 քմ պետք է ավլի, որպեսզի ստանա 105 ռուբլի աշխատավարձ: Հետաքրքիր է՝ նման նորմա նշանակողը երբևէ փորձե՞լ է այդպիսի տարածությունը ոչ թե մաքրել, այլ գոնե քայլելով անցնել, որպեսզի տեսներ՝ այդ ֆանտաստիկ չափը մեկ օրում նորմալ մաքրել հնարավո՞ր է, հետո որոշումներ կայացներ: Եթե դրան գումարենք նաև այն, որ հավաքարարին ձմռանը չի տրվում տաք արտահագուստ և կոշիկ, չի տրվում աղբ վերցնող գոգաթի և նույնիսկ նորմալ ավել, պարզ կդառնա, թե ինչու են նրանք սանսեկտորից և ԲՇՏ-երից խուսափում: Այսօր գների աննախադեպ բարձրացումը իր կնիքը դրեց նաև բնակչության կողմից վճարվող կոմունալ ծառայությունների արժեքի վրա, այսուհետև յուրաքանչյուր անձից աղբահանման համար ոչ թե կգանձվի ամիսը 5 կոպեկ, այլ 60 կոպեկ, այսինքն՝ 12 անգամ ավելի:

Դե ինչ, մեր գրպանից այդ գումարը դուրս կգա՝ կմտնի սանսեկտորի աշխատողների գրպանը և այդպիսով կավելանա նրանց աշխատավարձը: Գուցե այդ պարագայում մարդիկ կհամաձայնեն աշխատել: Մենք նրանց առատորեն կվճարենք, հույսով, որ նրանք էլ դրա փոխարեն մաքուր կպահեն մեր շրջապատը:

Այս ամենը ես ցավով և ինչ-որ տեղ էլ վշտացած եմ ասում, որովհետև մեր քաղաքը ոչ մի տարի, անգամ պատերազմի, անգամ պայքարի այն բուռն տարիներին այսքան անմաքուր չի եղել:

Լ. ԴԵԽՈՅԱՆ

Լուսանկարը՝ ԱՐՄԵՆՊՐԵՍԻ

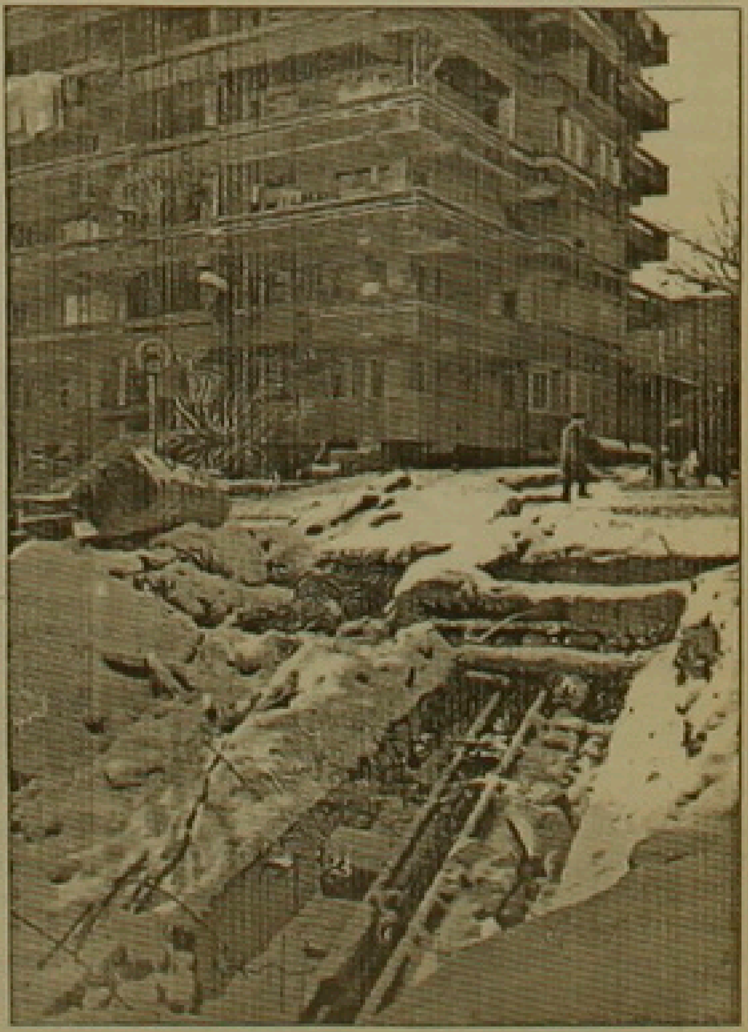

digitised by A.R.A.R.@

«Դուք միայնակ չեք»

այսպես հայտարարեց Ստեփանակերտում բարոնուհի Քերոլայն Քոկսը

Լուսանկարը ԱՐՄԵՆՊՐԵՍԻ

– Այն, ինչ մենք տեսնում ենք Արեւմուտքում, ստիպում է շատերին արտասվել: Վերջին այցելությունից հետո ես եղա Վաշինգտոնում եւ Օտտավայում, նույնպես ներկայացրի Կոնգրեսի մարդու իրավունքների, կանադական կառավարության արտաքին քաղաքականության կոմիտեներին: Նրանք պետք է հասկանան, որ անհրաժեշտ է Արեւմտյան երկրների ճնշումը Ադրբեջանի վրա, որպեսզի սա դադարեցնի իր ոճրագործությունները եւ մարդու իրավունքների ոտնահարումը: Իմ նախաձեռնությամբ Բրիտանիայի խորհրդարանի Լորդերի պալատում կազմակերպվեցին լսումներ, եւ մեր կառավարությունը զորակցություն հայտնեց ղարաբաղցիներին: Նրանք զորակցության կոչերի կրկնօրինակները տարածեցին ՆԱՏՕ-ի եւ Եւրախորհրդարանի համագործակցության անդամ-երկրների կառավարություններին: Այժմ շատ արեւմտյան կառավարություններ ավելի լավ են պատկերացնում, թե ինչ է կատարվում Ղարաբաղում: Մենք կրկին Ղարաբաղ ենք եկել, որովհետեւ տեղեկացանք, որ իրավիճակը ավելի է սրվել: Ես հուսով եմ, որ ղարաբաղցիներն իրենց միայնակ չեն զգա, եւ մենք կօգնենք պատմելու աշխարհին նրանց տանջանքների մասին: Ղարաբաղյան պայքարում մենք կաշխատենք կենտրոնացնել քաղաքական զորակցություն:

Ներկայումս Արեւմտյան կառավարությունները հասկանում են, որ այն, ինչ տեղի է ունենում Ղարաբաղում, դուրս են գալիս Ղարաբաղի, անգամ նույնիսկ Անդրկովկասի շրջանակներից: Ուստի, կարծում եմ, որ նրանք լրջորեն կվերաբերվեն Ղարաբաղում դիտվող իրավիճակի սրմանը:

Բարոնուհի Քերոլայն Քոկսին ցավ է պատճառում թափված արյան ամեն մի կաթիլ: Նա առանց վարանելու գնում է ամենաթեժ, ամենավտանգավոր վայրերը նոր փաստեր հավաքելու համար: Ինչպես հայտնի է, սա բարոնուհու չորրորդ այցն էր Արցախ, այս անգամ նա բերել էր 10 հազար դոլարի արժողության դեղորայք:

Հունվարի 3-ն էր, երբ բարոնուհի Քոկսի հետ ուղղաթիռով մեկնեցինք Արցախ: Մեր խմբում էին Զորի Բալայանը, «Արցախ» հայրենակցական միության անդամներ, լրագրողներ, բժիշկներ: Եղանակի անբարենպաստության պատճառով ուղղաթիռը վայրէջք կատարեց չնախատեսված վայրում, եւ մենք ստիպված եղանք հսկայական մի տարածություն ոտքով անցնել: Երեկոն արդեն մոտենում էր: Հարկավոր էր հասնել Վանք գյուղը, որտեղից այնուհետեւ՝ Ստեփանակերտ: Մեզ մի փոքրիկ խմբով, որտեղ էր նաեւ բարոնուհի Քոկսը, իր տուն տարավ Վանք գյուղի բնակիչ Սերյոժա Մարտիրոսյանը, որն ապրում էր կնոջ, 2 երեխաների եւ մոր հետ:

Վանք գյուղն անմիջապես սահմանակից չէ որեւէ ադրբեջանական գյուղի, սակայն նրա հարեւան Կիչան գյուղը, որը գտնվում է Վանքից 12 կմ հեռավորության վրա, մշտական կրակոցների տակ է Սրխավենդ գյուղի կողմից: Ուստի գյուղի շատ տղամարդիկ գնացել էին Կիչանը պաշտպանելու: Անգամ կիչանցիներն իրենց զոհվածներին թաղում են Վանքի գերեզմանատանը, որովհետեւ իրենց գերեզմանատունը գտնվում է շատ վտանգավոր դիրքում: Սերյոժա Մարտիրոսյանի ընտանիքից տեղեկացանք, որ անցած տարի հուլիսին ռուս զինվորականները ադրբեջանցու հրամանատարությամբ գյուղում անցկացնելով անձնագրային ռեժիմի ստուգում, գերի են վերցրել գյուղացի 8 երիտասարդների: Նրանցից 7-ի համար մեծ գումարներ տալով գյուղացիները կարողացել են ազատել, իսկ Մելսիկ Սարյանի ճակատագիրը, որ առնական եւ ուժեղ երիտասարդ էր, մինչեւ հիմա անհայտ է: Ադրբեջանցիներն անգամ մեծ գումարների պայմանով չեն ցանկանում նրան վերադարձնել: Ինքնապաշտպանությունը *«ինքնաշեն եւ որսորդական զենքերով ենք իրագործում: Մեզ մարդիկ եւ զենք է հարկավոր»*, ասում է Սերյոժան:

Այդ օրը առավոտյան բարոնուհի Քոկսի Գանձասար այցելելուց հետո պատրաստվեցինք մեկնել Ստեփանակերտ: Գյուղացիները կարողացան ձեռք բերել վառելիք, եւ մենք ճանապարհվեցինք բեռնատար *«Ուրալ»* մեքենայով: Մեծ դժվարություններով հունվարի 4-ի երեկոյան հասանք Ստեփանակերտ, որ այդ օրը ժամանել էին նաեւ շատ արտասահմանյան լրագրողներ եւ տարբեր հանրապետությունների խորհրդարանականներ: Բարոնուհի Քոկսի առաջնակարգ խնդիրն էր իր բերած դեղորայքը հասցնել հիվանդանոց եւ ծննդատուն: Այն մի քանի անգամ ռմբակոծվել է, եւ մայրերը նորածինների հետ գտնվում են ցուրտ նկուղում: Պատահում է, որ ցրտից նորածիններ են մահանում: Որպեսզի Արեւմուտքում հանգամանալից ներկայացնի իրավիճակը, բարոնուհի Քոկսը ունեցավ բազմաթիվ այցելություններ, հանդիպումներ:

Բոլորիս արդեն հայտնի են Խրամորթ գյուղի հունվարի 1-ի դեպքերը, երբ գյուղը հարձակումների եւ հրկիզումների էր ենթարկվել: Բարոնուհու հետ այցելեցինք այդ գյուղը նույնպես: Դժվար էր պատկերացնել, թե գյուղում կենդանի մարդ մնացած կլիներ: Գյուղն այսօրվա դրությամբ դիմադրում է երեք ճակատով: Աղդամի շրջանի Ահմադաբադ, Խիդիրը եւ Չխուրմախլու գյուղերից մեծ թվով օմոնականներ հարձակումներ են գործում գյուղի վրա: Գյուղից բոլոր կանայք եւ երեխաները տեղափոխվել են հարեւան Խանաբադ: Իսկ երիտասարդներն ու մինչեւ անգամ տարեցները մնացել են պաշտպանելու գյուղը: *«Թվում է, թե այս խնդիրը չի լուծվելու*,– ասում է գյուղի երիտասարդ Լեւոն Առաքելյանը,– *բայց մենք չենք ընկճվում»:*

Գյուղում կա 220 տուն, որոնք բոլորը գնդակոծված, այրված են: Մինչեւ օրս գյուղը տվել է 16 զոհ: 200 հեկտար հողատարածությունը այս տարի մնացել է առանց վար ու ցանքի: Մինչեւ հունվարի 6-ը գյուղը 10 անգամ ենթարկվել է հարձակումների:

Արդեն իրիկնամուտ էր, երբ Եղարծի համար նստեցինք մեքենա:

Բարոնուհի Քերոլայն Քոկսի խմբում էր նաեւ «Միջազգային քրիստոնեական համերաշխություն» կազմակերպության համանախագահ Ջոն Այբները, որը խոսելով իրենց կազմակերպության գործունեության մասին, հաստատեց, որ իրենք հատուկ պարտավորություն ունեն աշխարհում առաջին քրիստոնյա հայ ժողովրդի առջեւ: Նա պատմեց, որ իրենց կազմակերպության պատգամավորությունը նախորդ ղարաբաղյան այցելությունից հետո հանդիպել է Շվեյցարիայի եւ Հունգարիայի խորհրդարանների անդամների հետ, որոնք անհանգստություն են հայտնել եւ մտադիր են զորակցել ղարաբաղցիներին:

Այս օրերին բարոնուհի Քերոլայն Քոկսը «Քրիստոնեական միջազգային համերաշխություն» խմբի հետ կրկին գտնվում է Արցախում, համաշխարհային հասարակայնությանը տեղեկացնելու համար Արցախում տիրող իրավիճակի, մարդու իրավունքների ոտնահարման մասին:

Գայանե ԱՇՐԻԿՅԱՆ

Հայաստանում 60-70 հազար գործազուրկ

Հայաստանում գործազուրկի պաշտոնական կարգավիճակ կստանան հասարակական արտադրության մեջ չզբաղված 240 հազարից մոտ 60-70 հազար մարդ, «ԻՖ»-ի թղթակցին հաղորդեց հանրապետության աշխատանքի եւ սոցիալական ապահովության փոխնախարար Գագիկ Բլեյանը: Սակայն դա միայն տեղի կունենա խորհրդարանի կողմից զբաղվածության մասին օրենքի ընդունումից հետո:

Գ. Բլեյանը նշեց, որ մինչեւ տարեվերջ գործազուրկների թիվը կարող է փոքր-ինչ աճել, սակայն այն չի գերազանցի 100 հազարը: *«Արդեն իսկ հիմա հնարավոր է աշխատանքով ապահովել մինչեւ 30 հազար մարդ»*, ասաց Գ. Բլեյանը: Նրա խոսքերով, Հայաստանում 240 հազար պարապ մարդկանցից 130 հազարը տնային տնտեսուհիներ են:

Գ. Բլեյանը նշեց, որ իր հաշվարկներով, գործազրկության նվազագույն նպաստը պետք է կազմի 280 ռուբլի: Այդքանին է հիմա նվազագույն աշխատավարձի չափը: Գ. Բլեյանը հաղորդեց նաեւ, որ կառավարությունը իրենց նախարարությանն է հատկացրել 400 միլիոն ռուբլի, որի 80 տոկոսը կօգտագործվի քաղաքացիների վերապատրաստման, մնացածը՝ գործազրկության նպաստների համար: ■

Փրկարարները հայտնվել են փողոցում

Հունվարի 20-ին Երքաղխորհրդի նստաշրջանի մուտքի մոտ էին հավաքվել Հայաստանի փրկարար կազմակերպությունների միախմբության բազմաթիվ անդամներ: Նրանք բողոքում էին իրենց զբաղեցրած սենյակները Երքաղխորհրդի կողմից Հայաստանի բնապահպանության դատախազությանը տրամադրելու դեմ: Ընդ որում, ՀՓԿՄ-ին ուրիշ տարածք չի հատկացվել: Հունվարի 21-ին այս հարցը արծարծվեց քաղխորհրդի նստաշրջանում: Այս կապակցությամբ քաղաքապետ Համբարձում Գալստյանը հայտարարեց, որ բնավ պարտադիր չէ, որ փրկարար կազմակերպությունները քաղաքի կենտրոնում տեղավորված լինեն ու նշեց, որ երբ իրենց դիմեն, նրանք պատրաստ են այս կազմակերպությանը տեղ հատկացնել: ■

Անհայտ է հայ ուղեւորների ճակատագիրը

Մինչեւ այսօր անհայտ է 20 հայերի ճակատագիրը, որոնք հունվարի 13-ին Ադրբեջանի տարածքում իջեցվել էին Թբիլիսի-Մոսկվա գնացքից:

Հայաստանի կառավարությունը հաղորդեց, որ Ադրբեջանի իշխանություններին ուղղված հանրապետության բոլոր հարցումները իրավիճակը չեն պարզաբանում, քանի որ հայ ուղեւորների առեւանգման մեջ Բաքուն մեղադրում է Ադրբեջանի ժողովրդական ճակատին: Սա էլ իր հերթին մեղադրում է իշխանություններին:

Թբիլիսի-Մոսկվա թիվ 14 գնացքը ստիպված էր անցնել Ադրբեջանի տարածքով՝ Սամտրեդիա վրացական քաղաքի շրջանում երկաթգծի վնասման պատճառով: 17 հայեր գնացքից իջեցվել էին Բաքվում եւ 3-ը՝ Աղստաֆա կայարանում:

Ինչպես մեր թղթակցին հաղորդեց Հայաստանի ՆԳՆ մամլո կենտրոնի պետ Ն. Գրիգորյանը, 20 հայերից մեկն է միայն եղել Հայաստանի քաղաքացի: Ի դեպ, հայազգի ուղեւորներին նախօրոք զգուշացվել է, որ գնացքը անցնելու է Ադրբեջանի տարածքով: ■

Հետաքննությունը շարունակվում է

1990 թ. հունվարի 13-19-ը Բաքվում տեղի ունեցած հայկական ջարդերի վերաբերյալ Հայաստանի դատախազության կողմից հարուցված քրեական գործերն արդեն կազմել են 48 հատոր: Այդ մասին «ԻՖ»-ին հաղորդեց դատախազության ազգամիջյան հարցերով բաժնի վարիչ Գեւորգ Դանիելյանը: Նրա խոսքերով, ջարդերի կապակցությամբ դատախազություն էին դիմել ավելի քան 3 հազար մարդ:

Ջարդերի ընթացքում, ըստ պաշտոնական տվյալների, զոհվել է 32 մարդ: Գ. Դանիելյանն ասաց, որ ըստ դատախազության տվյալների, զոհվել է մոտ 100 մարդ:

Նա նշեց, որ ԱՊՀ-ի ստեղծումից հետո հնարավոր է Հայաստանի եւ Ադրբեջանի դատախազությունների համագործակցությունը հունվարյան իրադարձությունների հետաքննության գործում: «Մենք կձգտենք օգտագործել այդ հնարավորությունները գործն ավարտելու համար», նշեց Գ. Դանիելյանը:

Մինչդեռ, Ադրբեջանի նախագահ Այազ Մութալիբովը հունվարի 19-ին հրամանագիր ստորագրեց, որի համաձայն 1990 թ. հունվարին Բաքվի իրադարձությունների ադրբեջանցի 120 զոհվածներին եւ 23 վիրավորներին շնորհվում է «Ադրբեջանի հանրապետության ազատության մարտիկ» կոչումը:

Այդ պատվավոր կոչման մասին օրենքը հունվարի 18-ին ընդունել էր Ազգային խորհուրդը:

Ըստ օրենքի, այդ կոչումը շնորհվում է «այն զոհված եւ վիրավորված քաղաքացիներին, որոնք 1990 թ. հունվարի 19-ի լույս 20-ի գիշերը Բաքու եւ Ադրբեջանի այլ շրջաններ նախկին ԽՍՀՄ զինված ներխուժման ժամանակ ցուցաբերել էին բարձր քաղաքացիականության եւ խիզախության օրինակ»: ■

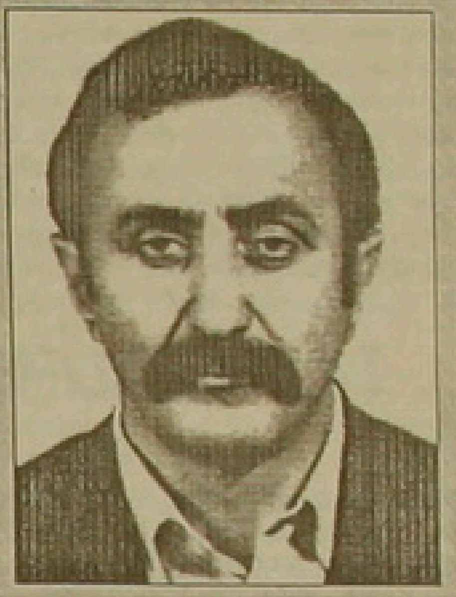

Խոր կսկիծով իմացանք մեր գործընկեր, խորհրդարանի անդամ Վիգեն Շիրինյանի եղերական մահը: Նա զոհվեց Արցախում, որին նվիրված էր անմնացորդ եւ ուր թողել էր իր վեց զավակներին: Վիգեն Շիրինյանին մենք ճանաչում էինք որպես սկզբունքային, ուղղամիտ եւ ուղղախոս մարդու, օժտված ժողովրդական իմաստնությամբ:

Ցավում ենք հայ ժողովրդի հետ եւ մխիթարանքի խոսք ուղղում նրա մերձավորներին:

Հայաստանի Ռամկավար Ազատական Կուսակցության Հանրապետական վարչություն
ՀՌԱԿ պատգամավորական խումբ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Թե ինչպես է ըմբռնում Իգոր Մուրադյանը պահպանողականությունը

«Ազգ»-ի էջերը հաճախ տրամադրվում են ամենատարբեր քաղաքական հոսանքներին եւ խմբավորումներին, որոնք հնարավորություն են ստանում թերթի բազմահազար ընթերցողներին հասցնել իրենց ծրագրերը եւ մոտեցումները: Վերջերս կարդացի ազգային-պահպանողական «Ժառանգ» ակումբի նախագահ Իգոր Մուրադյանի հետ հարցազրույցը (դեկտ. 21, 1991), որն ինձ շատ առումներով ուշագրավ թվաց: Հատկապես այն պատճառով, որ ինքս լինելով Հայաստանի ազգային-պահպանողական կուսակցության խորհրդի անդամ, ուշադրությամբ հետեւում եմ ազգային պահպանողական մտքի զարգացմանը ժամանակակից Հայաստանի քաղաքական կյանքում: Պետք է խոստովանեմ, որ պրն Մուրադյանի մեկնաբանումները ինձ քիչ զարմանք չպատճառեցին: Մեր կուսակցությունը 19 դ. ծնունդ առած ազգային-պահպանողական հոսանքի գաղափարական հաջորդն է, բայց չի համարում իրեն այդ գաղափարախոսության մենատերը:

Գաղափարների ուժը կայանում է այլ, տրված պահին գուցե եւ հակադիր, գաղափարական համակարգերի վրա ազդելու մեջ: Պահպանողականության տարրեր կան թե ՌԱԿ-ի, թե ՀՅԴ-ի, թե ԱԻՄ-ի ծրագրերում: Իսկ ՀՅԴ-ն եւ ԱԻՄ-ը որպես պահպանողական ուղղվածության կազմակերպություններ, շատ հետաքրքիր եւ ուրույն ձեւով են մեկնաբանում պահպանողականությունը: Բայց յուրովի մեկնաբանել՝ չի նշանակում խեղաթյուրել, եւ այդ խեղաթյուրանքը ներկայացնել որպես բացարձակ ճշմարտություն... Պրն. Մուրադյանն անհուն սիրով եւ քնքշանքով է լցված ողջ աշխարհում քայքայվող սոցիալիստական հրեշի հանդեպ, դա նրա գործն է... Նա 20-րդ դ. վերջում խաչակրաց արշավանքի կոչ է անում ընդդեմ ատելի «բուրժուական լիբերալիզմի» կամ էլ «բուրժուա» (քաղքենի, քաղաքացի) բառը նրա մեջ ազնիվ դասակարգային ատելություն է առաջացնում, էլի խնդրեմ... Բայց ներկայացնել այդ ամենը որպես ազգային պահպանողականություն, դա արդեն չափից դուրս է... Այս բոլոր հանճարամտություններին ծանոթանալուց հետո, արդեն չես զարմանում, որ պահպանողական ուժը մեր երկրում... ՀՀՇ-ն է: Վերջերս Գերագույն խորհրդի ամբիոնից պահպանողական-հեղափոխական-ազգայնական-ընկերվարական պրն. Մուրադյանը Հիտլերի «Մայն կամպֆ» աշխատությունն էր հրամցնում, եւ խորհրդարանը նախանձելի հանգստությամբ դա հանդուրժեց: Արդյոք դա չի՞ նշանակում, որ վաղը մեր քաղաքական այրերը չեն խորշի ըստ «Մայն կամպֆ»-ի նաեւ ապրելուց, փառք աստծո, ըստ մարքսյան «Մանիֆեստի» ապրելու փորձը կարող է պետք գալ: Մեր բազմափորձ ազգը կներծի կարմիր եւ դարչնագույն փորձարկումներն իր հանդեպ:

ԱՐՄԵՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ (ուսանող)

digitised by A.R.A.R.@

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՓԱԿՈՒՂԻՆ,

որտեղ մտնելը մեզ համար այնքան էլ պարտադիր չէ

Հայաստանի Հանրապետությունում իշխանության կառուցվածքների ճգնաժամը բերեց իշխանության նախագահական եղանակին: Պարզ է, որ մենք դեռ պետք է ամենաուշադիր կերպով ուսումնասիրենք այն փակուղին, որում գտնվում է Ռուսաստանի նախագահական իշխանությունը: Այստեղ բոլոր երիտասարդ դեմոկրատների համար ընդհանուր խորհրդային իշխանությունից ժառանգություն մնացած պատճառներից բացի առկա է նաեւ ՌՍՖՍՀ Գերագույն խորհրդում օր-օրի սրվող ու ծանրացող հակամարտությունը «պահպանողականների» (Բաբուրին, Գորյաչեւա եւ այլն) եւ դեմոկրատների («Դեմոկրատական Ռուսաստան») միջեւ:

Բ. Ելցինի հաղթանակը, նրա սահմանադրական նոր դիրքը որպես գերագույն գործադիր մարմնի, թույլ տվեց ամբողջությամբ վերակառուցել վերջինների կառուցվածքը: «Դեմոսների» կարծիքով, այդ «վերակառուցումը» պայմանավորված է հունիսի 12-ին նախագահական ընտրատարածքներում արտահայտված ժողովրդի կամքով, որն արտահայտվեց ոչ միայն հօգուտ Ելցինի անձի, այլ նաեւ «որոշակի քաղաքական ստրատեգիայի», որի իրագործումը դառնում է *«առաջնահերթ պետական խնդիր եւ նախագահի անձնական պարտքը»:*

Իշխանության «ամենավերին աստիճանի» այդ քաղաքականության իրագործման համար նախագահին կից ստեղծվեց յուրատեսակ քառյակ, որը կազմվեց. 1. Պետական խորհրդից, որն առաջարկում է պետական կարեւորագույն որոշումներ[: ընդունումը՝ հաշվի առնելով դրանց հնարավոր հետեւանքները, 2. Ֆեդերացիայի գործերով զբաղվող խորհրդից, 3. Անվտանգության խորհրդից, որը պետք է օգնի նրան բազմաթիվ ճգնաժամերից դուրս գալ, 4. Վերահսկող վարչությունից, որը պետք է նախագահի լիազորված անձանց գործունեությունը հսկի եւ կոորդինացնի:

Նշենք, որ Պետխորհուրդը, Ֆեդերացիայի խորհուրդը, Անվտանգության խորհուրդը ստեղծում են յուրատեսակ քաղբյուրո նախագահին կից, առավել եւս, որ նրանց վրա է դրված արտակարգ, ստրատեգիական խնդիրների լուծումը: Փաստորեն ստեղծվել է կոմունիստական Միությունից արդեն ծանոթ իշխանության ուղղահայաց կառուցվածք: Սակայն խորհրդակցական ձայնը նրանց դարձնում է, արեւմտյան չափանիշներով, նախագահի «խորհրդային կաբինետը»:

Մեր կարծիքով, այդպիսի կառուցվածքի վերածննդի գլխավոր պատճառներից մեկն այն է, որ ռուսական ընտրողը չի քվեարկել կոնկրետ մշակված դեմոկրատական ծրագրի օգտին: Այդպիսի իրական ծրագիր արագ փոփոխվող իրավիճակում չէր էլ կարող լինել: Նախագահի ընտրությունները անցկացվեցին քաղաքական-լոզունգային եղանակով, որոշակի անձի օգտին: Մարդիկ քվեարկում էին ոչ թե «որեւէ մեկի համար» (ինչպես դա պետք է լիներ), այլ «որեւէ մեկի դեմ» սկզբունքով: Ո՞վ գիտեր, թե ինչ է շուկան, այն էլ վերակառուցման տարիներին նրա վարկաբեկումից հետո: Այնուամենայնիվ, կոմունիստական, խորհրդային վերնախավից հիասթափությունը շատ ավելի մեծ էր:

Պետխորհրդի՝ որպես նախագահի խորհրդատուի կարգավիճակը քաղաքական իշխանության հետ համատեղվելով աստիճանաբար հանգեցնում է նրան, որ Պետխորհուրդը դառնում է գլխավոր կառուցվածք, որից կախման մեջ են գտնվում բոլոր պետական քաղաքական մարմինները: Այսպես, վերահսկվող վարչությունը, իր գործառույթի կարեւորությունով հանդերձ, ստորադաս վիճակում է գտնվում նախագահի ադմինիստրացիայից: Նույնիսկ ձեւականորեն նախագահի ադմինիստրացիայի եւ քարտուղարության ձեռքին այնպիսի ահռելի իշխանություն է կուտակվում, որ գերազանցում է նույնիսկ «ամենակարող Գորբաչովի» ունեցածից:

Ընդգծենք, որ գործադիր իշխանության այդպիսի կենտրոնացման հնարավորությունն էլ նախագահական իշխանության հիմնական իմաստն է կազմում: Նրա այլանդակվելու վտանգը կախված է «վերապահությունների եւ հակակշիռների համակարգի» առկայությունից եւ զարգացվածությունից: Այդ դերը պետք է կատարեն օրենսդիր եւ օրինապահ մարմինները: Սակայն դասական հսկողության կատարյալ բացակայությունը ժողովրդավարական պետության կառուցվածքի սարսափելի ձեւախեղման պատճառ է դառնում:

Դա առաջին փակուղին էր, որում հայտնվել է Ռուսաստանի նախագահական իշխանությունը:

Երկրորդ փակուղին. տպավորություն է ստեղծվում, որ Բ. Ելցինը չի վստահում, դեռ ավելին՝ սկզբունքային, ստրատեգիական հարցերում համամիտ չէ «Դեմոսի» ներկայացուցիչների հետ, որոնց օգնությամբ իշխանության գլուխ բարձրացավ: Դրա համար էլ նա հենվում է «Դեմոսի» հակակշիռ «իր քառյակի» վրա, հենվում է այն անձանց վրա, որոնց հետ նախկինում աշխատել է Սվերդլովսկում: Մյուս կողմից էլ «Դեմոսը» չի վստահում նրան եւ նրա շրջապատին, դրա համար էլ նրանք նրան կից ստեղծեցին Պետխորհուրդը: Երեւի նրանց ձեռնտու էր «սուս Ներոնի» տարբերակը, որի անունից կկառավարեր Պետխորհուրդը: Սակայն հեղաշրջման օրերին Ելցինը իրեն դրսեւորեց լավագույն կողմերով եւ աներեւակայելի կերպով մեծացրեց իր հեղինակությունը: Դրանից առաջ՝ էլ պարզ էր, որ նա ուզում է եւ կարող է վերցնել իշխանությունը:

Ի՞նչ ելք են տեսնում այս ճգնաժամից «ժողովրդավարները»: Կամ հեռացվում են իրենց հետ հակամարտող նախագահի շրջապատողները, կամ էլ հեռացվում է Պետխորհուրդը: Եւ այդ ժամանակ Ռուսաստանում դեպքերի արագ զարգացման ողջ պատասխանատվությունն ընկնում է Ելցինի վրա:

Առկա է վերջնագիրը, ըստ ամենայնի, սա ստեղծված իրավիճակից դուրս գալու միակ եղանակն է, քանի որ սահմանադրականը, այսինքն՝ ՌՍՖՍՀ Գերագույն խորհուրդը ցրելը եւ նոր ընտրություններ սկսելը դրությունը չեն փրկի:

Կոնֆլիկտի էությունը, հիմնական հակասությունը կայանում են նրանում, թե ո՞վ է կազմավորելու նոր ընտրախավը, նոր նոմենկլատուրան, հետեւաբար՝ նաեւ քաղաքականությունը:

Իրականում, դա կամ «նախկին կուսակցական նոմենկլատուրայի բողոքարկումն է», կամ միացյալ մասնակցությունն է ժողովրդավարական շարժմանը:

Իսկ դա արդեն անխուսափելիորեն կտանի դեպի համատարած այլասերում անկախ նախագահին շրջապատողների սկզբնական կազմից, եթե նախագահը երկար մնա: Իսկ նախագահի փոփոխությունը կնշանակի ամբողջ իշխանության եւ կառավարության փոփոխություն, որը գերկենտրոնացված պետության եւ նրա տնտեսության համար անկանխատեսելի հետեւանքներ կունենա: Այս ամենը ամբողջությամբ վերաբերում է նաեւ Հայաստանին, որտեղ այս երկու տարբերակներից յուրաքանչյուրի կիրառումն էլ կհասցնի կործանման:

Պետք է նշել, որ «դեմոսները» շատ լավ գիտակցում են այլանդակման վտանգավորությունը: Հասկանում են, որ այս ամենը անպատճառ կհասցնեն ընդունվող որոշումների որակի աղետալի անկմանը, պետական քաղաքականության վրա պատահական երեւույթների ազդեցության բուռն աճին, գործադիր եւ օրենսդիր մարմինների, պետության եւ հասարակական շարժումների միջեւ հարաբերությունների կտրուկ վատացմանը, անսկզբունք նոմենկլատուրայի ներկայացուցիչների կողմից պրոֆեսիոնալների դուրս մղմանը՝ էլ ավելի վատթար ու «վայրենի» կերպով, քան նախկինում էր: Դրան կհետեւի նախագահի հեղինակության կտրուկ անկումը, որին արդեն չի փրկի ոչինչ՝ ոչ նախկին ժողովրդականությունը, ոչ նախկին ընտրություններում նրա վստահ հաղթանակը, ոչ էլ քարոզչական ինքնապաշտպանությունը (սրա դասական օրինակ կարող է լինել Զ. Գամսախուրդիայի ճակատագիրը):

Պետք է ամենայն լրջությամբ նշել, որ իրադարձությունների այսպիսի ընթացքը անխուսափելի է, եթե չմտցվեն անկմանը խոչընդոտող մեխանիզմներ: Եթե ոչ, ապա նոմենկլատուրան անկում է ապրում՝ անընդհատ իր մեջ ներառնելով ժողովրդի վատթարագույն անհատներին: Այստեղ կադրերի ընդունման եւ վերադասավորման հիմնական պայմանը դառնում է «հավատարմությունը», որի հետեւանքով նոմենկլատուրան (նույնիսկ լավագույն անհատներից կազմված) դառնում է մաֆիա:

Ամենասարսափելին այն է, որ նրանք իրենց մասին կմտածեն, որ իրենք «լավագույններն» են: Եւ այս ամենը պատմական անհրաժեշտություն է, բնական գործընթաց:

Եւ Գորբաչովի բոլդինյան օգոստոսն ու նրա սպառնալիքը Ելցինին մենք պետք է ընկալենք հենց այս առումով: Անհրաժեշտ է վախենալ դրանից եւ ձեռք առնել բոլոր միջոցները, որպեսզի թույլ չտանք դեպքերի նմանօրինակ զարգացում Հայաստանում:

Վլադիմիր ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
Յուրի ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Միաբանությունը քարոզների չի հավատում

1992 թ. հունվարի 8-ին տեղի ունեցավ «Միաբանություն» անկախ արհմիության 2-րդ համագումարը, որտեղ ընդունվեցին ազգաբնակչության սոցիալական պաշտպանվածության ապահովման համար անհրաժեշտ հետեւյալ պահանջները. 1. Աշխատավարձի երաշխավորված նվազագույնը սահմանել 350 ռուբլի: 2. Աշխատանքային կենսաթոշակը սահմանել ոչ պակաս, քան նվազագույն աշխատավարձը: 3. Աշխատաժամանակի առավելագույն տեւողությունը սահմանել մինչեւ 40 ժամ շաբաթական (ճաշի ընդմիջումը մտցնել աշխատաժամանակի մեջ): 4. Տարեկան արձակուրդի նվազագույն տեւողությունը սահմանել 4 շաբաթ: 5. Ոչ աշխատակիցների մեղքով աշխատանքի հարկադիր պարապուրդի դեպքում վճարել միջին աշխատավարձի չափով: 6. Մինչեւ 3 տարին լրանալը երեխաների խնամքի համար հատկացվող նպաստը սահմանել նվազագույն աշխատավարձի չափով: 7. Բոլոր ձեռնարկությունների, անկախ սեփականության ձեւից, աշխատավարձերի համակարգում նախատեսել տարեկան կյանքի թանկացման չափով հատուցում (եկամուտների ինդեքսացիա): 8. Հանրապետության ներքին շուկան պաշտպանելու նպատակով մտցնել հատուկ արժեթղթեր (կտրոններ): 9. Եռամսյակը մեկ հրապարակել սպառողական զամբյուղի եւ ապրուստի նվազագույն մակարդակի մասին տեղեկանքներ: 10. Մինչեւ 1992 թ. մայիս ամիսը ներկայացնել բնակչության զբաղվածության ապահովման համալիր ծրագիր:

Որքան էլ հրատապ են «Միաբանություն» անկախ արհմիության 2-րդ համագումարում ընդունված պահանջները, բայցեւայնպես դրանք մեկնաբանման կարիք ունեն՝ որքանով են ցանկությունները համընկնում իրական հնարավորությունների հետ:

Պարզաբանման խնդրանքով լրագրող Հովսեփ ՊՈՂՈՍՅԱՆԸ դիմեց արհեստակցական այս միության նախագահ, ՀՀ Գերագույն խորհրդի պատգամավոր Սեյրան ԱՎԱԳՅԱՆԻՆ:

– Պարոն Ավագյան, թե ինչո՞ւ է աշխատավարձի նվազագույն չափը սահմանվել 280 ռ., իսկ կենսաթոշակը՝ 260 ռ., կառավարությունը բացատրում է ավելին անելու համար միջոցների բացակայությամբ: Դուք երկու դեպքում էլ պահանջում եք այն սահմանել 350 ռ.: Որքանո՞վ է դա հիմնավորված:

– Ճիշտ է, մենք որոշակի հաշվարկներ չենք արել, բայց այս հարցում ելակետ ենք ընտրել ԱՊՀ-ի մյուս անդամ-պետություններում սահմանված նվազագույն աշխատավարձի եւ կենսաթոշակի չափերը, որոնք էլ, մեր կարծիքով, կարող են ապահովել մարդկանց նվազագույն պահանջները:

Բացի դրանից, պակաս կարեւոր չէ նաեւ այն հանգամանքը, որ ցածր աշխատավարձը փոքրացնում է բնակչության գնողունակությունը, հետեւաբար եւ՝ տնտեսություններից ապրանքներ բերողների շահագրգռվածությունը:

– Բավականին հրատապ են 3–6-րդ կետերի պահանջները: Ձեր կարծիքով, դրանք ե՞րբ կդառնան իրականություն:

– Աշխատաժամանակի, ամենամյա արձակուրդի, երեխաների խնամքի համար հատկացվող նպաստի վերաբերյալ այդ պահանջները շատ երկրներում վաղուց օրինաչափ են համարվում: Բայց մենք դրանք առայժմ չենք դիտարկում որպես հրատապ իրականացման ենթակա կետեր:

– Լավ: Իսկ ինչպե՞ս պետք է իրականացվի բնակչության եկամուտների համաչափ ինդեքսացումը: Չէ որ կառավարությունը դա կարող է անել միայն պետբյուջեից ֆինանսավորվող հաստատությունների համար:

– Այս դեպքում արդեն իրենց վճռական խոսքը պետք է ասեն արհմիությունները: Անհրաժեշտ կլինի, որպեսզի նրանք պայքարեն եւ այդ կետը մտցնեն ձեռնարկատերերի ու նրանց միջեւ կնքվող ամենամյա պայմանագրերի մեջ:

– Հայաստանի Հանրապետության նախագահը եւ Գերագույն խորհուրդը գտան, որ կտրոններ մտցնելը ճիշտ չէ: Հայտարարվեց նաեւ, որ անհրաժեշտ աշխատանքներ են տարվում ազգային վալյուտայի ստեղծման ուղղությամբ: Եւ այնուամենայնիվ, դուք պնդո՞ւմ եք հատուկ արժեթղթերի անհրաժեշտությունը:

– Այո: Ռուբլու ճակատագիրը որպես փոխարկելի միջոցի անկանխատեսելի է, իսկ ազգային վալյուտա հնարավոր չէ կարճ ժամկետներում ստեղծել: Ուստի ամեն տեսակ անակնկալներից զերծ մնալու համար արժեթղթեր մտցնելը կյանքով թելադրված պահանջ է:

Եւ ընդհանրապես, միայն լավագույն ապագայի մասին խոսումներով երկար չես դիմանա: Անհրաժեշտ են Հայաստանի տնտեսության զարգացման եւ դրանից բխող բնակչության զբաղվածության ապահովման համալիր ծրագրեր, որոնք ոչ նախկին, ոչ էլ այս կառավարությունը չեն ներկայացրել...

– Ձեր պահանջների տասը կետն էլ կարող են մնալ «ձայն բարբառո հանապատի»: Ի՞նչ միջոցներով եք մտադիր հասնել դրանց իրականացմանը:

– Մեր պայքարի համար նոր միջոցներ եւ մեխանիզմներ չենք հնարելու՝ օգտվելու ենք արհմիությունների տասնամյակների ընթացքում մշակված բոլոր միջոցներից: Մենք ամենեւին էլ չենք կիսում այն կարծիքը, թե այս դժվարին օրերին անբարոյականություն է պայքարի ծայրահեղ ձեւերի դիմելը: Ի վերջո, մեր ժողովուրդը միշտ էլ իմաստուն որոշումներ է ընդունում, երբ նա գործադուլներ սկսի, մենք նրան մենակ չենք թողնի:

– Ինչպե՞ս է վերաբերվում ձեր պահանջներին եւ դիրքորոշմանը Հայաստանի նորաստեղծ արհեստակցական միությունների կոնֆեդերացիան:

– Եթե դատենք ՀԱՄԿ-ի հիմնադիր համագումարում տիրող մթնոլորտից եւ հարցերի քննարկման ձեւից, ապա վստահորեն կարելի է ասել, որ տեղի է ունեցել միայն ցուցանակի փոփոխություն: «Միաբանության» պատգամավորներս մեծ հիասթափությամբ ենք հեռացել այդ հավաքից, որտեղ չանդրադարձան հանրապետության աշխատավորությանը հուզող եւ ոչ մի հարցի:

Չեմ կարծում, թե նման կոնֆեդերացիան սատար կկանգնի իրենց աշխատուժը վաճառքի հանած մարդկանց:

Գտնում եմ, որ ազգաբնակչության սոցիալական պաշտպանվածության ապահովման համար հիմնական պայքարը դեռ առջեւում է, եւ այդ ժամանակ էլ կերեւա, թե ով ով է: ■

Նազարբաեւը կոչ է անում աջակցել բարեփոխումներին

Հանրապետությունում ստեղծված բարդ սոցիալ-քաղաքական իրավիճակը պահանջում է կառավարության եւ հասարակության միացյալ որոշումներ, հայտարարեց սոցիալական պաշտպանության կոալիցիայի ղեկավարների հետ ունեցած հանդիպման ժամանակ Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւը: Այդ հասարակական շարժումը ստեղծվել է անցյալ տարվա վերջին եւ նպատակ ունի պաշտպանել բնակչությանը շուկայական հարաբերություններին անցնելու դժվարություններից: Կոալիցիայի մեջ են մտել հանրապետության տասնյակ խոշոր քաղաքական կուսակցություններ եւ հասարակական կազմակերպություններ:

Զրույցի ընթացքում Նազարբաեւը նշեց, որ կոալիցիան սպառնում է հանրահավաքների եւ գործադուլների միջոցով ճնշում գործադրել կառավարության վրա, իսկ դա կարող է միայն քաոսի հասցնել: Նրա կարծիքով, անհրաժեշտ է համբերատար լինել եւ վերապրել այս բարդ ժամանակը, որից հետո անպայման իրավիճակը կթեթեւանա:

Հանդիպման վերջում Ղազախստանի նախագահը կոչ արեց ժողովրդավարական ուժերին աջակցել անցկացվող բարեփոխումներին: Սակայն հանրահավաքների եւ գործադուլների մասին հարցը բաց է մնում:

1991 թ. հացահատիկի բերքը մոտ 155 միլիոն տոննա է

1991 թ. Հանրակցության տնտեսություններում հավաքվել է 154,7 միլիոն տոննա հացահատիկ: Դա գրեթե 30 տոկոս պակաս է, քան 1990 թ.: Բալթյան տնտեսություններում անցյալ տարի հավաքվել է 6 միլիոն, Վրաստանում 0,7 միլիոն տոննա հացահատիկ:

Ռուսաստանում նախատեսված 116 միլիոն տոննայի փոխարեն հավաքվել է 89 միլիոն տոննա, Ուկրաինան նախատեսվածից պակաս է հավաքել 12 միլիոն տոննա: Ամենամեծ կորուստներ կրել է Ղազախստանը՝ բերքը կրճատվել է 58 տոկոսով:

Պետական վիճակագրության կոմիտեի փորձագետների կարծիքով, բացի անբարենպաստ եղանակային պայմաններից, հացահատիկի բերքի անկումը պայմանավորված էր ցանքատարածությունների կրճատումով եւ բերքահավաքի անցկացման ընդհանուր անկազմակերպվածությամբ:

Կոլտնտեսությունները եւ խորհտնտեսությունները հանրակցության տնտեսություններին անցյալ տարի վաճառել էին միայն 39 միլիոն տոննա հացահատիկ (1990 թ. 67 միլիոն տոննա), այդ թվում՝ բնակչության մեկ շնչի հաշվով պարենային հացահատիկի սպառման նորման՝ 166 կգ, 1991 թ. կազմել է 97 կգ:

digitised by A.R.A.R.@

ՍՓՅՈՒՌՔԻ ԿՈՄԻՏԵԻ ՄՇՈՒՇՈՏ ԱՊԱԳԱՆ

Սփյուռքի հետ կապերի կոմիտեի նախագահ Հրաչիկ Սիմոնյանը մեր թերթի հունվարի 8-ի համարում հրապարակված իր հարցազրույցում, մերժելով կոմիտեի ապագայի վերաբերյալ կառավարության միջանցքներում պտտվող հնարավոր երեք տարբերակ-խոսակցությունները, սեփական լուծում չառաջարկեց ու բավարարվեց «ինչպես գործել է… այնպես էլ պիտի շարունակի իր գոյությունը» մանվածապատ, ինքնության ծրագրի բացակայության մասին վկայող պատասխանով: Իսկ այդ նախկին գործելակերպը կոմիտեին հասցրել է մահվան եզրին: Բայց անհատների դերը այստեղ կարելի է գնահատել որպես գումարած-հանած 10 տոկոս (ուրիշ հարց է, որ այդ 10 տոկոսը կարող է վճռորոշ լինել): Ինչեւէ, այսօր սփյուռքի կոմիտեն կենդանի դիակ է, որին միգուցե փորձում են վերակենդանացնել, ինչ-ինչ ձեւերով երկրորդ շունչ հաղորդել, բայց առայժմ ապարդյուն…

Իհարկե, ինչպես նշել էր Հրաչիկ Սիմոնյանը, կոմիտեի ապագայի վերաբերյալ «վերջնական խոսքը վերին իշխանություններինն է» ու մեզ հայտնի դարձավ, որ մոտ ժամանակներս այս հարցը պիտի վերեւներում քննարկման առարկա դառնա: Այդ կապակցությամբ չէր խանգարի լսել նաեւ այն մարդկանց կարծիքը, ովքեր իրենց երկարամյա գործունեության, աշխատանքի բերումով քաջատեղյակ են Սփյուռքի անցուդարձին, որոշակի նկատառումներ ունեն կոմիտեի ապագայի՝ կարգավիճակի, գործունեության ոլորտների ու կոնկրետ միջոցառումների վերաբերյալ:

Ի դեպ, անհրաժեշտ է նշել, որ ոչ բոլորը համաձայնեցին այս կապակցությամբ կիսել իրենց մտքերը, ցայսօր կոմիտեում աշխատող հրաժեշտով պահպանված որոշ «հնարքներ»՝ վախենալով իրենց երերացող աթոռի համար, որոշ «կարկառուն» մտավորականներ, որոնք տասնամյակներ շարունակ կանաչ փարս են ունեցել Սփյուռք-Հայրենիք կամրջով անարգել երթեւեկի համար՝ պատճառաբանելով կոմիտեի ներկա ղեկավարության հետ իրենց հարաբերությունների բնույթը եւ այլն:

Ուրեմն, առայժմ բավարարվենք եղած պատասխաններով:

Կարլեն ԴԱԼԼԱՔՅԱՆ.- ԳԱ սփյուռքահայ համայնքների պատմության ու մշակույթի բաժնի ղեկավար:

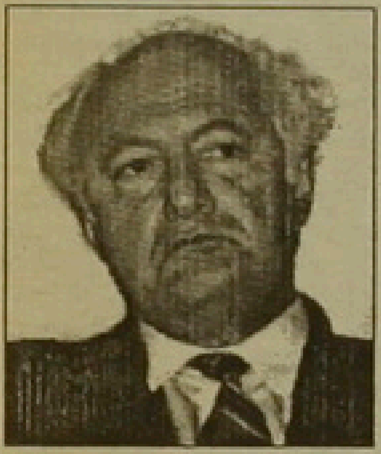

Սփյուռքի կոմիտեն արեց առավելագույնը՝ մամուլում հրապարակելով մի փաստաթուղթ, հռչակեց առանց սահմանափակումների բոլոր կապերի ընդլայնումը: Հենց այդ ընդլայնման պայմաններում կոմիտեն կորցրեց արտասահմանի հետ գործակցելու իր մենաշնորհ իրավունքը: Ու զարմանալի պարադոքս է, ամբողջատիրական վարչակարգի արտասահմանի հետ անհրաժեշտ գործունեության համար նախկինում ստեղծված մեկ այլ մարմին՝ Հայաստանի օգնության կոմիտեն իր ստացած առաջադրանքի համաձայն, սփյուռքահայության հետ հարաբերությունները սահմանափակելով վերացավ, իսկ այս մեկը՝ սփյուռքի կոմիտեն, կապերն ընդլայնելով՝ իր վերացման հնարավորությունն ստեղծեց:

Այսօր սփյուռքի կոմիտեն այն կարգավիճակով, գոյավիճակով, ինչպիսին էր նախկինում, այլեւս սպառված է: Կարո՞ղ է այսուհետ գոյություն ունենալ՝ կարծում եմ, որ այո: Այս կապակցությամբ պետք է նկատի առնել ոչ կենցաղային, այլ պաշտոնական, կառավարական մակարդակով գործակցելու միջին սփյուռքահայի ցանկություն-պահանջը:

Սփյուռքի կոմիտեն պիտի՝ արտակառավարական մարմին մնա, բայց երբեք չպիտի ըմբռնվի սեփական դավանանքի փառքմամբ: Կոմիտեն պիտի անկախ Հայաստանի քաղաքականությունը տանի, բայց չպիտի թելադրական շեշտեր դնի, կողմնակալ դիրք գրավի: Սա մի սխալ է, որ մենք գործեցինք: Սփյուռքի կոմիտեն նաեւ մի տեսակ բաժներ պիտի լինի, թերեւացնի բախումները, հարվածները:

Մեկ ուրիշ խնդիր էլ կա՝ ներքին սփյուռքն է, որի հոգսն այսօր կոմիտեն վերցրել է իր վրա եւ գրանցել կանոնադրությունում: Իհարկե, այդ աշխատանքը խիստ կարեւոր, անհրաժեշտ է, բայց գտնում եմ, որ դրա համար պիտի ոչ թե սրան առընթեր, այլ համանման մի մարմին ստեղծվի: Խիստ տարբեր են ներքին եւ արտաքին սփյուռքների քաղաքական ու մշակութային պայմանները: Նույնիսկ մեր տարբեր շրջանների նկատմամբ չենք կարող նույն մոտեցումն ունենալ: Այս նույն կազմակերպության երկու տարբեր խնդիրներով զբաղվելը կարող է վնասել գործի մեկ կամ մյուս կողմին: Իսկ այստեղ աշխատանքը որոշ ճկունություն, մարտավարական լուծումներ է պահանջում: Մի հարց է Վրաստանի կամ Միջին Ասիայի հայությունը, մեկ այլ՝ Ամերիկայինը կամ Լիբանանինը:

Երբ սփյուռքի կոմիտեն իր գործունեության շարունակման, պահպանման, ծավալման այսպիսի ձեւեր, «ոսկե միջին» գտնի՝ կվերագտնի իր տեղը, դերը Հայաստանի անկախ գոյավիճակում…

Ռուբեն ԿՈՋՄՈՅԱՆ.- նախկինում սփյուռքի կոմիտեի նախագահի տեղակալ, Արեւելքի բաժնի վարիչ, այժմ աշխատում է Հայաստանի տնտեսական զարգացման խորհրդում:

Ինձ մի ափսոսանք է հայտնի, որ թե հասարակական կյանքում, թե բնության մեջ եւ ամենուր, երբ ընկնում է ճնշումը (տվյալ դարագայում ընկնում է կոմիտեի աշխատանքի արդյունավետությունը), խողովակը, ոլորտն են նեղացնում:

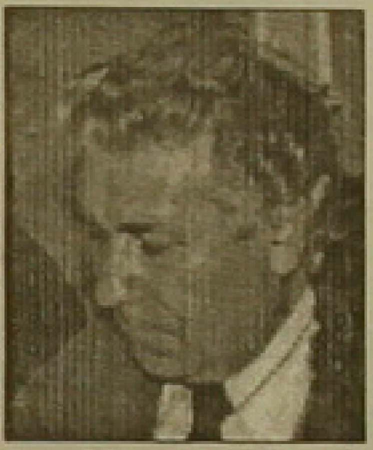

Երբ վերջերս Հայաստանի դռները բացվեցին սփյուռքի առջեւ ու անհատից սկսած մինչեւ կոռպերատիվները այժմ անկաշկանդ գործակցության եզրեր են գտնում, սփյուռքի կոմիտեն այլեւս շփման միակ միջոցը չէ: Այս դարագայում անհրաժեշտ էր նեղացնել, մասնագիտացնել աշխատանքի բնագավառները: Բայց արվեց հակառակը: Կարկինն ավելի լայն բացվեց: Եղած գործերի վրա ավելացվեցին նորերը՝ անասնապահական ֆերմա ու խանութներ, ըմպասարկման ոլորտ ու հյուրանոցի, պանսիոնատի կառուցում, Սեւ ծովում նավ ու ներքին սփյուռք եւ այլն:

Կարդարացվի՞ կոմիտեի կողմից այս նոր, լայն ընդգրկումը, երբ կոտորակվել է ընդգրկվելիքը… Վստահ չեմ:

Գեղամ ՂԱՐԻԲՋԱՆՅԱՆ.- կոմիտեում աշխատել է 1973-91 թթ.: Տարբեր ժամանակներում գլխավորել է առափման, Արեւելքի, երիտասարդական կազմակերպությունների բաժինները: Այժմ Հայաստանի աշխատանքի եւ սոցիալական ապահովության փոխնախարարն է:

Հետեւյալ ղրույթները, մի քանի կոնկրետ միջոցառումները ես պիտի ներկայացնեի սփյուռքի կոնֆերանսի իմ չկայացած ելույթում:

Կարծում եմ, որ կոմիտեն կարելի է վերանվանել *«Հայրենիք-Սփյուռք հարաբերությունների կոմիտե»*, ու ճիշտ կլիներ, եթե այն երկու պատվավոր նախագահներ ունենար՝ Վազգեն Ա-ն ու Գարեգին Բ-ն: Կոմիտեում հարկավոր է պահպանել հետեւյալ բաժինները՝ մշակույթի, կապերի, դպրոցական (այսօր ավելի շատ ըմբռնվում են Սփյուռքի հետ գործարար կապերի հաստատմամբ, քան դպրոցների ու դասագրքերի հարցով), սպասարկման, մամուլի, առափման, որը կշարունակեր հայրենի գրականությունը Սփյուռք ուղարկել: Լավ կլիներ, եթե Սփյուռքի ներկայացուցիչները ներգրավված լինեին բոլոր բաժիններում: Ճիշտ կլիներ, եթե մի շարք հոծ գաղթօջախներում կոմիտեն իր ներկայացուցիչներն ունենար, որոնք գաղութին բեռ չդառնալու համար կարող էին տեղի դպրոցներում, թերթերում կամ ուղղումխմբագրություններում աշխատել: Շատ կարեւոր է մի շարք ազգերի մոտ առկա ազգային տուրքի գաղափարը՝ յուրաքանչյուր սփյուռքահայ ընտանիքի մուծած տարեկան մի քանի դոլլարը կուտակելով կարելի էր ազգային որոշակի նպատակների համար օգտագործել: Հայաստանի հեռուստատեսության որոշ ծրագրեր կարող էին պարբերաբար ցուցադրվել արբանյակային կապի միջոցով: Կարելի էր ստեղծել այգեգործական ընկերություններ, կառուցված տներն ամուրով վաճառել մեր հայրենակիցներին: Այսպիսի բազմաթիվ մըտահղացումներ կարելի է իրականացնել, եթե կոմիտեն իր գործունեությունը կառուցի փոխհասկացողության, իրավահավասարության սկզբունքների վրա, եւ հարաբերությունները քաղաքական գունավորումից զերծ լինեն: Իսկ ինչ վերաբերում է 1991թ. փետրվարի 20-ին պրն. Հրաչիկ Սիմոնյանին Սփյուռքահայության հետ մշակութային կապի կոմիտեի նախագահ նշանակելուն, ապա այն որակում եմ իր իսկ դասական գործերում հաճախ կրկնվող երկու բառով՝ *«փետրվարյան ավանտյուրա»*:

Շաքե ՎԱՐՍՅԱՆ.- կոմիտեում է աշխատել հիմնադրման օրվանից մինչեւ 1987-ը, գլխավորել է «Հայրենիքի ձայն» թերթի սփյուռքի բաժինը: Այժմ «Ազգանվեր հայուհիների միության» նախագահն է:

Կոմիտեն այսօր այնքան է հեղինակազրկված, որ անգամ հոգեբանորեն երեւի ոչինչ հնարավոր չէ փրկել: Նախկինում միակ ելքն այն կլիներ, որ Հրաչիկ Սիմոնյանի նշանակումից հետո կոմիտեն միանգամից, իր բոլոր կադրերով լուծարվեր ու հետո նորից հավաքվեր, վերակազմվեր: Կադրային սխալ քաղաքականությունն է հեղինակազրկել կոմիտեին: Նվիրյալ ու բանիմաց, սփյուռքահայության հոգեբանությունը իմացող կադրեր են պետք: Այսօր կադրերի հարցերը լուծելը հեշտ է՝ արդեն սփյուռքից նախարարներ, խորհրդականներ են նշանակվում, եւ կարելի էր կոմիտեն համալրել սփյուռքահայ կադրերով (ընդհուպ մինչեւ նախագահն ու տեղակալները): Այս դեպքում նաեւ տեղական կադրերի դաստիարակման հարցերն էլ դյուրությամբ կլուծվեին:

Կոմիտեի գոյատեւումն անհրաժեշտություն է, բայց այն մեր պետության ու սփյուռքի միջեւ կոորդինացիոն գործառույթներ պիտի ունենա: Սրա իրականացումը շատ է խանգարում այն, որ այս 27 տարիների ընթացքում մարդիկ «ոտքի վրա» են աշխատել, չի ստեղծվել Սփյուռքը գիտական մոտեցման, վերլուծության ենթարկող փաստաթղթերը եւ այժմ, օրինակ, հնարավոր չէ կառավարությանը ներկայացնել, թե սփյուռքում մեզ հայտնի ինչքան բժիշկներ, ճարտարագետներ, գործարար մարդիկ կան: Էլի ոչինչ չի արվել դպրոցների կապակցությամբ՝ չի անցկացվել հաշվառում, որ երկրում քանի միօրյա, քանի նախակրթական, միջնակարգ ու բարձրագույն ունենք, ինչ կրթություն ունեն ուսուցիչները եւ այլն: Չէ՞ որ կոմիտեն պարտավոր է նրանց ուսուցչական նյութեր, տեսաձայնաժապավեններ, մուլտիպլիկացիոն կինոնկարներ, մանկական գրականություն ուղարկել: Սփյուռքի հնարանը դպրոցն է՝ պիտի՝ դպրոցը պահենք:

Կառավարության լավագույն միջոցառումներից էր այն, որ սփյուռքից երիտասարդներ եկան այստեղ ուսանելու: Եւ ինչ՝ կոմիտեի կողմից անուշադրության մատնվեցին: 1600 ուսանող եկան տվել ու չգիտենք անգամ, թե որտեղ են: Մինչդեռ կոմիտեի պարտքն էր նրանց հետ կապեր պահպանել, ոտքի կանգնեցնել Սփյուռքահայ ուսանողների միությունը:

Կոմիտեի աշխատանքի հեռանկարային ծրագիր է հարկավոր, որը չկա, որովհետեւ կըրկին չկա վերլուծություն, իսկ Սփյուռքը հենց այս 27 տարիների ընթացքում ահավոր փոփոխությունների ենթարկվեց, գաղութներ քանդվեցին, ԱՄՆ-ն դարձավ մեր հիմնական, մոտ 1 միլիոնանոց գաղութը: Բայց դրանք նկատի չառնվեցին, քաղաքականություն չմշակվեց: Իսկ այստեղ ինչքան ասես առանց համակարգման, ծրագրի ու ասելիքի գնա-արի՝ Սփյուռքի հետ կապերն արդյունավետ չեն դառնա: Սփյուռք պիտի գնան նրանք, ովքեր ասելիք ու գործ ունեն անելու:

Բազմաթիվ հայախոս եւ օտարախոս սփյուռքահայեր կան, որ չգիտեն այս կոմիտեի գոյության մասին, ապրում են փոքրիկ քաղաքներում եւ կամ կտրված են իրենց արմատներից ու հայ միջավայրից: Կառավարությունը չի կարող աշխարհի բոլոր երկրներում սփռված հայերի վերահասուցմամբ, Սփյուռքի հայակերտմամբ, հայ համայնքների կազմակերտմամբ, համախմբմամբ զբաղվել: Միայն սփյուռքի կոմիտեն, եթե ինքնակազմակերպվի, գործ ունի անելու… Էլ ինչ կոմիտե, եթե չպիտի կազմակերպի սփյուռքի հայապահպանությունն ու նրա համախմբումը մեր անկախ Հայաստանի շուրջ:

Կտրիճ ՍԱՐԴԱՐՅԱՆ.- իր նախկին պաշտոնում՝ փոխվարչապետ եղած ժամանակ զբաղվել է սփյուռքի կոմիտեի հարցերով: Այժմ հանրապետության նախագահի պետական քաղաքականության եւ ազգային հարցերի գծով խորհրդականն է:

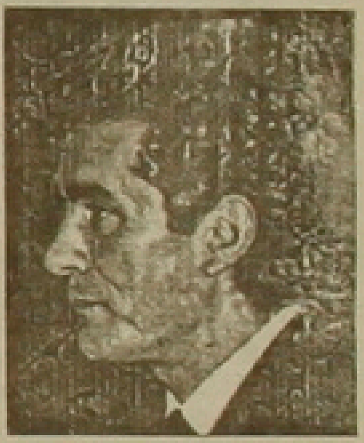

Նախ ասեմ, որ սփյուռքի կոմիտեն լուծարելու վերաբերյալ հարց դրված չէ եւ չգիտեմ, թե ինչպես են տարածվել նմանատիպ խոսակցությունները: Ուղղակի անկախ պետություն դառնալու կապակցությամբ փոխվելու է նաեւ այդ կոմիտեի կարգավիճակը: Այն, ինչպես գիտեք, անունով հասարակական էր, բայց փաստորեն՝ պետական: Պիտի ճշգրտվի կարգավիճակը՝ կա՛մ պետական, կա՛մ հասարակական: Այս հարցի վերաբերյալ տարբեր կարծիքներ կան:

Իմ կարծիքով, սփյուռքի կոմիտեն պիտի հասարակական կազմակերպություն դառնա, իսկ այն բոլոր հարցերով, որոնցով զբաղվել է մինչեւ այժմ արտերկրի հետ համագործակցելիս՝ կզբաղվեն համապատասխան նախարարությունները. մշակույթի հարցերը՝ մշակույթի նախարարությունը, դպրոցների ու դասագրքերի հարցերը՝ լուսավորության նախարարությունը: Իհարկե, կարող են բարդություններ առաջանալ, բայց խնդիրն անսովորության մեջ է՝ սկզբում անսովոր է, հետո սովորական, հետո հարաբերվելու կերպ կդառնա: Շուտով այս հարցը վերջնականապես կլուծվի: Իսկ ընդհանրապես, արտերկրի հետ հարաբերություններն այսօր պիտի կառուցվեն մի հիմքի վրա՝ համահայկական զերխնդիրն այսօր այս հողի, այս 30 հազար քառ. կմ-ի վրա հայկական անկախ, ազգային պետության կայացումը, ամրապնդումն ու հզորացումն է: Կարծում եմ, որ արտերկրի լայն զանգվածները համակրում են այս գաղափարը ու կհամախմբվեն մեր պետության շուրջը:

ԱՆՆԱ ԽՈՒՐՅԵԼՅԱՆ

Փաստաբանները ցանկանում են հարցաքննել Գորբաչովին

Հունվարի 15-ին տեղի ունեցած մամլո ասուլիսում օգոստոսյան խռովության գլխավոր մեղադրյալների փաստաբանները հայտարարեցին, որ անհրաժեշտ է հարցաքննել Խորհրդային Միության նախկին նախագահ Մ. Գորբաչովին եւ թույլ չտալ, որ գործի քննարկման ժամանակ նա մեկնի արտասահման:

Օլեգ Շենինի փաստաբան Պավել Կրայնին հաղորդեց, որ հետաքննության ժամանակ Գորբաչովի հետ առերեսում կազմակերպելու խնդրանքը մերժվել է: Նա իր պաշտպանյալի դեմ ուղղված մեղադրանքը որակեց որպես «անհեթեթ»:

Իր հերթին, նախկին վարչապետ Վալենտին Պավլովին պաշտպանող Կլավդիա Սոլովյովան հաղորդեց, որ հետաքննությունը ավարտված է եւ փաստաթղթերի ընդհանուր ծավալը կազմել է 125 հատոր: Նա հայտարարեց, որ այդ ամենը ուսումնասիրելու համար անհրաժեշտ կլինի առնվազն մեկ տարի:

Փաստաբան Յուրի Իվանովը հաղորդեց, որ իր պաշտպանյալ Կրյուչկովը խոստովանել է, որ ՊԱԿ-ի նախագահի պաշտոնում կատարել էր մի շարք հակասահմանադրական գործողություններ, սակայն դրա հետ մեկտեղ «համոզված էր, որ կատարում է իր պարտքը եւ մտադիր չէ հրապարակայնորեն զղջալ»:

Մինչդեռ նույն օրը Ռուսաստանի Գերագույն խորհրդի ժողովրդավարական ուղղվածության խորհրդարանական ֆրակցիաների դաշինքի խորհրդում որոշվեց աջակցել ԱՄՆ-ի «Courtroom TV Network» հեռուստաընկերության դիմումին, որ նրան տրվի ԱՊԿ-ի անդամների դատի ուղիղ հեռարձակման իրավունքը: Որոշման մասին լրագրողներին հաղորդեց խորհրդի անդամ Պյոտր Ֆիլիպովը: Այդ հարցը, նրա խոսքերով, կքննարկվի խորհրդարանի լրատվության զանգվածային միջոցների կոմիտեում: ■

digitised by A.R.A.R.@

ԱՄՆ. նահանջի ուրվականը

Չնայած Պարսից ծոցի հաղթական պատերազմին, ԱՄՆ-ի տնտեսությունն անկում է ապրում
Տան գնորդներ գրավելու համար Լոս Անջելեսում ճգնաժամ

Հայտնված անհարմար կայքի բազմաթիվ գործակալություններ որպես նվեր առաջարկում են մի մեծ ավտոմեքենա իր ավտոտնակով: Դա «Կադիլակ» կամ «Շևրոլե» ավտոմեքենա է, այն մոդելներից մեկը, որոնք ներկայումս Դետրոյտում «Ջեներալ Մոթորզը» այլեւս չի կարողանում վաճառել եւ ստիպված է 74 հազար աշխատատեղ, հինգ ծառայողից մեկին կրճատել եւ 38 գործարանից 21-ը փակել առաջիկա երեք տարվա ընթացքում: Հոլիվուդում բացօթյա վաճառվում են օգտագործված «Ռոլս» մեքենաներ, որոնք վկայում են կինոարդյունաբերության ներկայիս անանախանձելի վիճակի մասին: Նյու Յորքում էժան գներով վաճառվում են մեծ հանրախանութներ:

Ըստ երեւույթին, Ամերիկայի տնտեսությունը դեռ ուշքի չի գալիս Պարսից ծոցի հաղթական պատերազմից հետո: Նախագահ Ջորջ Բուշը, հարցումների համաձայն, վայելում է ամերիկացիների միայն 47 տոկոսի համակրանքը եւ աստիճանաբար կորցնում է այդ պատերազմի ընթացքում իր ձեռք բերած քաղաքական կապիտալը: Իրոք, այդ պատերազմը քողարկում էր մեկ ուրիշ իրողություն. 1990 թվականի հուլիսից սկսած ԱՄՆ-ի տնտեսությունը իսկական ճգնաժամ է ապրում, եւ ոչ ոք չգիտե, թե ինչ կախարդական փայտիկով կարելի է վերջ տալ դրան: Այս տարեվերջին նույնիսկ Դիսնեյլենդի զվարճանքի զբոսայգիները արձանագրել են հաճախումների 20 տոկոս նվազում:

Ամերիկան ավելի ու ավելի քիչ է զվարճանում եւ պակաս է ճանապարհորդում. 12 օդային ընկերություններից 6-ը սնանկացման սպառնալիքի տակ են. «Պան Ամը» արդեն սնանկացել է, իսկ «Բոինգ»-ը կիսով չափ պակաս պատվերներ է ընդունել:

Ֆեդերալ ռեզերվային բանկը փորձում է տնտեսական վիճակը բարելավել բանկային տոկոսների իջեցմամբ, նպատակ ունենալով խթանել սպառումը եւ արտահանումը թուլացած դոլարով, մինչդեռ Եվրոպայում Գերմանիան բարձրացրել է իր արժեղրամի տոկոսաչափերը:

Սպիտակ տան խոսնակ Մարլին Ֆիցուոթերը վերջերս արտաբերեց «նահանջ» բառը: Իրոք, բնակարանային շինարարությունը 1991 թվականին կրճատվել է 16.5 տոկոսով, իսկ արդյունաբերությունը հիմա գործում է իր կարողության 79 տոկոսի չափով, 1990 թվականի սկզբների 84 տոկոսի դիմաց:

Երկրի տնտեսության ներկա ճգնաժամի պատճառն այն է, որ Ամերիկան դեռ վճարում է ռեյգանիզմի խենթ տարիների, իր ֆինանսական աստղաբաշխական գործերի, հսկայական վարկերի համար:

Ձեռնարկությունները եւ մասնավոր անձինք ճնշված են այդ պարտքերի բեռից: Ֆեդերալ ռեզերվային բանկի վերջին ձեռնարկումները գուցե աշխուժացնեն արդյունաբերության երկարատեւ ներդրումները, բայց դրանք չեն կարող խթանել բնակարանների եւ ավտոմեքենաների գնումները, սպառողներն ավելի շատ մտահոգված են «Ջեներալ Մոթորզ»-ի եւ IBM-ի աշխատողների զանգվածային կրճատումների հայտարարություններից:

Մի անհաջող զուգադիպությամբ, ԱՄՆ-ի տնտեսության հիմնայինները հանդիպացող այդ երկու հսկաները տառապում են նույն հիվանդությամբ, որը կարելի է անվանել «սուր ծառողնիս»: Եւ ինչպիսին էլ լինեն Ֆեդերալ ռեզերվային բանկի ֆինանսական կամ նախագահ Բուշի հարկային որոշումները (նախատեսվում է հարկերի «ընտրական» կրճատում, որը սոսկ խորհրդանշական կլինի 360 միլիարդ դոլարի բյուջետային պակասորդը էլ ավելի չխորացնելու համար), այդ երկու հսկաների հիվանդությունը չի անցնի, քանզի խոսքը ամերիկյան ֆիրմաները համակած արդյունաբերական քաղցկեղի մասին է, որոնց հոգսը նախ եւ առաջ այժմեական շահութաբերությունն է, ամեն եռամսյակ Ուոլ Սթրիթի բանկերին բավարարելու համար: Ճապոնացիների կողմից ականահարված Դետրոյտի շոգենավը շարունակում է խորասուզվել: Բայց, ինչպես «Տիտանիկի» վրա, որտեղ նվագախումբը շարունակում էր նվագել նավաբեկության ժամանակ, Ֆորդի եւ Քրայսլերի պողոտաների խաչմերուկում մի վիթխարի լուսազդային ցուցանակ րոպե առ րոպե նշում է երկրի բոլոր ավտոգործարանների արտադրանքի թվերը, որոնց աղետալի մայրաքաղաքն է դարձել Դետրոյտը:

Երեք ամսում «Ջեներալ Մոթորզ»-ի արտադրանքի վաճառքը նվազել է 12.5 տոկոսով, եւ ընկերությունը միայն ավտոմոբիլի բնագավառում կորցրել է ավելի քան 7 միլիարդ դոլար: Այդ ընթացքում ճապոնացիները գյուղական շրջաններում իրենց կառուցած ամերիկյան գործարաններում ավելի ցածր աշխատավարձով մեկ ավտոմեքենան արտադրում են 21 ժամում, Դետրոյտի 25 ժամի դիմաց, դրանով էլ ավելի ուժեղացնելով ներթափանցումը ամերիկյան շուկա, որն արդեն անցել է 31 տոկոսից:

Բախվելով գների հյուծիչ պատերազմին, ինֆորմատիկայի աշխարհի թիվ 1 ընկերությունը՝ IBM-ը ճապոնական «Հիտաչի» եւ «Ֆուջիցու» ընկերությունների ճնշմանը ենթարկվելով խոշոր համակարգիչների բնագավառում, ստիպված է հայտարարել 20 հազար աշխատատեղերի կրճատման մասին (հենց այդքան էլ կրճատվեց 1991-ին) եւ կարող է հայտնվել անչափ վատ վիճակում: Մրցակցությանը դիմանալու համար IBM-ը ստիպված կլինի մենաշնորհի մեթոդները փոխել եւ հաղթահարել իր դանդաղկոտությունը: IBM-ը երկու լուրջ սխալ է գործել, որոնք առնչվում են փոքր համակարգիչներին եւ դյուրակիր խոսափողներին: Դրա հետեւանքով ընկերությունը ներկայումս տիրում է համաշխարհային շուկայի միայն 22 տոկոսին, 1981 թվականի 42 տոկոսի դիմաց:

Սա եւս մեկ նահանջ է, որը հակադրվում է տարեսկզբին նախագահ Բուշի հռչակած «Ամերիկան վերադառնում է» կարգախոսին: Ավելի ճիշտ կարելի է ասել, որ վերադառնում է 60-ամյա վաղեմություն ունեցող մղձավանջը՝ 30-ական թվականների մեծ ճգնաժամը: Ամերիկան կարծում էր, թե ինքը մեկընդմիշտ թաղել է այն: Իզուր:

«Le Point», 28 դեկտեմբեր 1991

Խիստ նկատողություն Թուրքիայի քրդերին կամ սրա վերջը ի՞նչ է լինելու

Մեր նախորդ համարներում արդեն անդրադարձել էինք այն զիջողությանը, որ կատարել էր թուրքական նոր կառավարության վարչապետ Սուլեյման Դեմիրելը Թուրքիայի քրդերին, բացեիբաց հայտարարելով քրդերի ինքնության պաշտոնական ճանաչումը, սակայն՝ թուրքական «հայրենիքի» սահմաններում:

Թուրքիայի ծայրահեղ աջակողմյանները շատ սուր կերպով քննադատեցին Դեմիրելին, նրան ամբաստանելով «երկիրը անջատողականներին ծախելու» հանցանքով:

Ինչ վերաբերվում է քրդերին, սկսած թուրքական մեջլիսի քուրդ պատգամավորներից, վերջացրած PKK-ի զինյալ անդամներով, իրենց դժգոհությունն են հայտնում Դեմիրելից, իրենց հերթին նրան մեղադրելով քրդերին «խաբուսիկ առաջարկներ» անելու մեջ:

PKK-ի զինյալ մարտիկների կատարած արյունալի գործողությունները խիստ հակազդեցին մեղմանալու հակված «հանդուրժողական» լինելու որոշում ընդունած թուրքական վարչակարգի վրա եւ ամենակարեւորը՝ թուրքական զորքերի վրա:

Հետաքրքրական է, որ վերջերս հանկարծակի մի որոշումով Դիարբաքիր էր մեկնել Թուրքիայի ժանդարմական ուժերի գլխավոր հրամանատար, զորավար Էշրեֆ Բիթլիսը:

Զորավարը տեղում, տարբեր զինվորական բաժանմունքների հետ տեսակցելուց հետո վերադարձել է Անկարա:

Թուրքական «Ջումհուրիեթ» օրաթերթի հունվարի 1-ի համարում տպագրվել է երկու հայտարարություն, որոնցից առաջինը պատկանում է թուրքական մեջլիսի նախագահ Հյուսամեթթին Ջինդորուքին, որը ներկայացնում է թուրքական «պահպանողական-պետական» տեսակետը քրդական հարցում, երկրորդը՝ պատգամավոր Հաքիփ Դիջլեին, որը սոցիալ-դեմոկրատի անվան տակ մեջլիս մուտք գործած, քուրդ պատգամավորների տեսակետն է պաշտպանում:

Ստորեւ դրանք ներկայացնում ենք ձեր ուշադրությանը:

Ռ. Հ. Ա.

Թուրքական մեջլիսի նախագահ Հյուսամեթթին Ջինդորուքը Նոր տարվա առթիվ կատարած իր հայտարարության մեջ ասաց հետեւյալը.

«Շատ բնական է, որ ձայն ունենան եւ արտահայտվեն տարբեր գաղափարախոսության ներկայացուցիչներ:

Սակայն, անջատողական գաղափարների եւ նպատակների տեր ոչ մի կազմակերպություն այս մեջլիսի տանիքի տակ տեղ չի կարող զբաղեցնել: Սա պատմության, տրամաբանության եւ ժողովրդավարական չափանիշների հետ բացարձակապես չի համընկնում:

Մեր օրերում, մի շարք երկրներում աշխատանքներ են տարվում, որպեսզի լուծումներ գտնվեն ժամանակի պահանջած կարիքներին: Մեր մեջլիսը 70 տարիներից ի վեր շարունակում է իր կապվածությունը «սահմանների անփոփոխելիության» բարձր սկզբունքին:

Ցանկացած երկրում կարող են լինել պատահարներ, հարցեր, նույնիսկ սխալներ, սակայն սրանք չպետք է հանել ամբողջականության շրջանակներից, սահմաններից:

Մեր սահմանները քանոնով չէ, որ քաշել ենք, այլ 7 ճակատի դեմ տված ազգային եւ ընդհանուր պայքարի արյունով է, որ հրաճով կարողացել ենք գծել:

Նույնիսկ մի թաշկինակի չափ, անգամ մի բիզ հողային զիջում չենք կարող անել: Սա քննության առարկա չէ:

Այսօր ոմանց հավակնությունները արհեստական են, խիստ խախուտ: Դրանք կըգան ու կանցնեն:

Թուրքիան երբեք չի կարծում, թե մնացել է երկու քարի արանքում: Մեր երկիրը մեջլիսի առաջնորդությամբ պետք է հարթի բոլոր արգելքները: Մեզ փայլուն ապագա է սպասում»:

Ծագումով քուրդ պատգամավոր Հաքիփ Դիջլեն իր հերթին հետեւյալ հայտարարությունն արեց.

«Հակառակ որ լեզուս չի պտտվում, սակայն պարտավոր եմ ասելու, թե մենք գտնըվում ենք ներքին պատերազմի շեմին: Ժողովուրդին դժվարությամբ ենք զսպում: Որոշ ուժեր ուզում են սահմանափակել ներկա կառավարության հնարավորությունները:

Չի կարելի մեզ քննադատել, երբ ցավ ենք հայտնում որեւէ սպանվածի առիթով: Մենք որպես մարդ ցավ ենք հայտնում բոլոր սպանված անհատների կապակցությամբ, լինի թուրք կառավարական զինվոր կամ PKK-ի զինյալ»:

Արդյոք սրա վերջը, ինչպես նախորդ էինք ասել, զինվորական նոր հեղաշրջո՞ւմ կլինի, որ տարօրինակ ավանդությամբ կրկնվում է ամեն տասը տարին մեկ»:

Հացահատիկի պակաս ամբողջ աշխարհում

Անցյալ տարի, 1991 թ. աշխարհում հացահատիկի բերքը պակասել է, ինչը կարող է հանգեցնել մթերքների գների կտրուկ բարձրացման եւ շատ զարգացող երկրներում առաջացնել սով: Այդպիսի եզրակացություն էր պարունակում Վաշինգտոնի հետազոտական «Ուորլդուոչ» կազմակերպության հաշվետվությունը, որը մասնագիտացել է շրջակա միջավայրի եւ բնական պաշարների խնդիրների ուսումնասիրմամբ: Ինչպես դեկտեմբերի 18-ին հայտարարեց այդ մասնավոր կազմակերպության տնօրեն Լեստեր Բրաունը, 1991-ին հացահատիկների բերքը մոլորակի վրա կրճատվել է միանգամից 68 մլն. մետրական տոննայով 1990-ի ցուցանիշների համեմատությամբ:

Ըստ «Ուորլդուոչ»-ի տեսության, գյուղատնտեսական հիմնական մշակույթների բերքը աշխարհում 1995-ին կկրճատվի: Մասնավորապես հացահատիկների եւ լոբազգիների արտադրությունը Միացյալ Նահանգներում կարող է ընկնել վերջին 8 տարվա մեջ ամենացածր մակարդակի: Նման բան կարող է ծագել նաեւ գյուղամթերքներ արտահանող այլ երկրներում: Դա կարող է տարբեր երկրներում հացահատիկների պաշարները նվազեցնել ընդհանուր հաշվով 337 մլն մետրական տոննայից 316 մլն.-ի: Լեստեր Բրաունի կարծիքով, այդպիսի կացությունը անխուսափելիորեն կհանգեցնի մթերքների գների կտրուկ աճին եւ խիստ բացասաբար կանդրադառնա այն երկրների դրության վրա, որոնք գյուղատնտեսական արտադրանքների ներմուծողներ են: Ըստ համաշխարհային բանկի տվյալների, դրանց թվին են պատկանում մոտ 40 զարգացող երկրներ 800 մլն. բնակչությամբ: «Գների աճը կարող է էլ ավելի սրել զարգացող երկրներում սովի խնդիրը», հայտարարեց «Ուորլդուոչ»-ի տնօրենը:

Գիտնականը հայտնեց, որ 1991-ին բերքի կրճատման հիմնական պատճառը դարձել են եղանակի վատ պայմանները ԱՄՆ-ում, ԽՍՀՄ-ում, Հնդկաստանում եւ Չինաստանում, որոնք հացահատիկային մշակույթների հիմնական արտադրողներն են: Ըստ նրա, հենց այս երկրների գյուղատնտեսության դրությունը շատ կարեւոր նշանակություն կունենա ամբողջ աշխարհում մթերքների վիճակի վրա: Բերքի նվազման պատճառներից են նաեւ հողի վերին, ամենաթանկարժեք շերտի՝ հումուսի ոչնչացումը, անտառահատումը, ինչը հողի բերքատվության անկում է առաջացնում, շրջակա միջավայրի աղտոտումը: Դրա հետ միաժամանակ, Բրաունը նշեց, որ Խ. Միությունում բերքի նվազումը կապված է ազոտային պարարտանյութերի անբավարար քանակի հետ:

Լիբանան. անկարողության խոստովանանք

Սարսափը պատեց հուղարկավորներին խաղաղ ճաշի ժամանակ. լարված մեքենան, որի պայթյունից դեկտեմբերի 30-ին, երկուշաբթի օրը, զոհվեցին տասնյոթ եւ վիրավորվեցին մոտ հարյուր հոգի Բեյրութի մուսուլմանական թաղամասում, լիբանանցիներին ետ տարավ քաղաքացիական պատերազմի վատթարագույն տարիները: Սա ամենաարյունալի մահափորձն էր «սիրիական խաղաղության» հաստատումից հետո, որը հետեւել էր գեներալ Աունի պարտությանը, 1990-ի հոկտեմբերին: Նախորդ մահափորձը, որ կատարվել էր անցյալ նոյեմբերի 8-ին Բեյրութի Ամերիկյան համալսարանի վարչական շենքերի առաջ, պատճառ էր դարձել դռնապանի մահվան:

Ոչ ոք իր վրա չի վերցնում մահափորձի պատասխանատվությունը, քննիչները հետքեր են փնտրում: Ըստ դրանցից մեկի, հարյուր կիլոգրամանոց պայթուցիկը նշան էր առել Շաֆիկ Վազանին, որ բեկորներից թեթեւ վիրավորվել էր. սա 1980-1984 թթ. Լիբանանի վարչապետն էր: Մյուս հնարավոր թիրախը սուննի ինտեգրիստական շարժումն է, որը ղեկավարում է Շեյխ Հաբաշին. սրա գրասենյակները մասնակիորեն ավերվել են:

Սակայն ամենահավանական վարկածը մարտահրավերն է սիրիական իշխանություններին, որոնք, չնայած իրենց զանգվածային ներկայությանը Լիբանանում մոտ 40 հազար հոգի, ի զորու չեն վերջ տալու կույր մարդասպանություններին. պայթյունը տեղի է ունեցել շուկայի ճիշտ կենտրոնում, սպանելով եւ վիրավորելով մեծ թվով կանանց եւ երեխաների, եւ այսօր սիրիական բանակի կողմից օգտագործվող Հըզբոլլահի զորանոցներից մեկի մոտ:

Վարչապետ Օմար Քարամեն այս ջարդը համարեց *«դրսից ղեկավարվող ձեռքի գործ, որը նպատակ ունի ապակայունացնել Լիբանանը»*, իսկ ներքգործնախարար գեներալ Սամի Քաթիբը խոստացավ, որ մահափորձի հեղինակները *«տեղում կախաղան կհանվեն»*: Սակայն այս խոսքերը հնչում են որպես անկարողության ճիչ: Լիբանանում քաղաքացիա- [illegible]

digitised by A.R.A.R.@

Նա, ով Նորա Հովսեփյանի անվանը ծանոթանա նկարիչների տանը վերջերս բացված անհատական ցուցահանդեսի բերումով, կարող է կարծել, որ դիտում է շատ երիտասարդ, շատ բարեբաստիկ կենսուղի անցած ստեղծագործողի: Ընդարձակ դահլիճում տեղ գտած երեք ու կես տասնյակ մեծ ու միջին չափերի կտավներից հորդում են պայծառ այգեբացի երանգներ, աներկբայելի, անափ թվացող ուժերի հորդումը շեփորող կենսունակություն:

Գեղանկարիչ Նորա Հովսեփյան

Պատկերների անկյունում նշված տարեթվերին կարեւորություն չընծայողը միշտ ենթադրի նաեւ, որ նկարչուհին օգտված միշտ լինելու առիթից՝ ի մի բերելու տասնամյակներում կատարվածի ընտրանին: Մինչդեռ վերջին հինգ-յոթը տարիների գործեր են ցուցադրված եւ գերակշռում են 1987-91 թվականները:

Անդրադառնալով իրենց շարունակությամբ դեռեւս ներկա ժամանակահատվածի ալեբախումներին, ոմանց գուցե անդաստեի կարծվի կենսաբերքի շողարձակումով ծայրեծայր ողողված արվեստային այդ տոնահանդեսը: Յուղաներկով միայն արված գործերը սահմանափակված են երեք ժանրով՝ նատյուրմորտ, բնանկար, դիմապատկեր: Ուրեմն, ճշտված են նկարչի հակումները՝ մարդը, ավելի ստույգ կինը՝ բնության գեղեցկագույն կերտվածքը, գեղեցիկ բնությունը հարաբերակցված գեղեցիկ իրերի հետ:

Ընդունելով արվեստաբանության հիմնադրույթային բաժանումը, թե ստեղծագործողները լինում են գերազանցապես կամ արտաքին աշխարհի արտահայտիչներ, կամ սեփական ներքինի, անկասկած վերջիններիս թվակից է նկարչուհին: Եւ ունի «իրավունք» հետեւելու ինքնարտահայտման ուղուն, քանզի օժտված է ոչ սովորական, ոչ առօրեական անհատականությամբ: Բացառիկներից է, որոնց ճանաչելը հետաքրքիր է, հարստացնող, ոչ դյուրավ մոռացվող:

Նորա Հովսեփյանն իր վրձինը թաթախում է սեփական ընդերքի խորախորունկ խորշերը, բաժին հանելով իր ունեցածից ուրիշներին՝ առանց բան թաքցնելու, բայց նաեւ՝ որեւէ բան պահելու իր համար: Այդպիսին է բնանկարներ երփնագրելիս, նույնը՝ սովորական առարկաներից կամ ծաղիկներից կազմված նատյուրմորտներ ստեղծելիս: Այդ զգացողությունը համոզիչ է դառնում հատկապես նրա կանացի կերպարները դիտելիս: Կոնկրետ անձանց դիմանկարներ չեն դրանք, եւ նկարչուհին զգուշացնում է, կտավներին անուն ընտրելիս՝ «Անուրջներ», «Իղձ», «Երգ», «Հմայք», «Երազանք»:

Շարքում գրեթե նույն քնարական հերոսուհին է, որ երեւում է տարբեր տրամադրությամբ ու ռակուրսներով, շարունակ հնչող հանգերգի պես: Չվածիր դեմքից վարսերի հետ վար վազող մարմնաձեւերի կակուղ ուռուցիկությունը մատուցված է գերազանցապես դեղնավարդագույնի կենդանի ողորկությամբ: Նրանցից ճառագում է սաղափյա լույս, որ աչքը կալանում է կարճալիք, բայց կառչում թավշայնությամբ: Փթթուն թարմություն կա իրենց անանցյալ ծաղկումն անմեռ բերկրանքով ատրող այդ կանանց մեջ: Նրբագեղությունից ավելի, նրանց անհաշիվ, անսպառ նվիրումն է գերում: Քանզի անզիջակից են սեփական զորությանը, ու մանավանդ դա է ամենից առինքնողը, նվիրումն անպահանջկոտ է, անպաճույճ անկեղծությամբ բաբախուն: Պարզամտությունի՞ց, հարստությունի՞ց է անմնացորդ այդ զեղումը: Թերեւս: Չէ՞ որ շեքսպիրյան հերոսուհին ասել է սիրեցյալին.

Հույզ

«Մուրացիկներն են լոկ կարող հաշվել արժեքն իրենց»:

Շնչող անկենդան բնության՝ գլխավորապես զգացմունքային իր ընկալման համար նկարչուհին հաջողեցնում է ներդաշնակ ըզգեստավորում՝ բեհեզասահ, լուսաբաբախ, ջերմացնող գույներ, նույն գույների բուռումնավետ, անմտածելի նրբերանգներ:

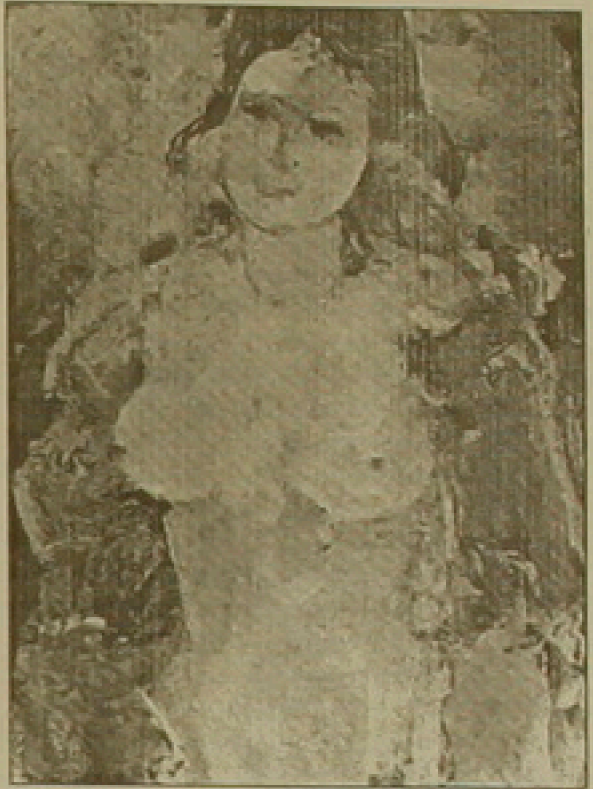

Հմայք, Լյուքսեմբուրգ

Վառվռունի եւ քնքուշի, պաղի ու տաքի, ստվերոտի եւ արեւայինի անաղմուկ հարեւանացրած համաձույլերով է հրապուրիչ Ն. Հովսեփյանի ներկապնակը: Այնպիսի փափուկ փոխներթափանցումով է նա հասնում «թշնամիներին» հաշտեցնելու իր խնդիրներին, որ աննշմար են մնում հետքերն անցումների: Գունային ակորդների գեղուն հոսանուտը գրեթե չի ընդհատվում: Նրանք թխում են իրարից, ծալեծալ, գալարուն, ինչպես ալիքներն են ծովում համերաշխ ծավալվում, սփռվում դեպի ափ: Նախապատիվ տեղ ունեն՝ լուրթն ու վարդամանուշակագույնը, վարդաշող դեղինները, ճերմակի բազմաբույր տեսակները, որոնց նկարչուհին տեսել է «հոգու աչքերով», բայց եւ կարողացել է բերել-շոշափելի, դարձնել դաշն ինչյունները զրնգուն համանվագի: Դանիել Վարուժանին միտք բերել տվող հեթանոս այդ խնջույքում իշխան է կարգված շքեղաշուք ոսկեշողախ ծիրանին՝ հայ արքաների, թագուհիների զարդարած գույների գույնը:

Նորա Հովսեփյանի անհատական ցուցահանդեսը հավաստեց. հայ կերպարվեստի բընավ ոչ աղքատ մրցասպարեզն է իջել շեշտված նկարագրի արվեստագետ: Նրա դյուրաբեկ հուզականության շղարշի ներքո կռահվում են ուրիշ շատ որակներ եւս: Անթաքույց զգացմունքայնության անկաշկանդ արտահայտում, իր դեմքն ունենալու եւ անխաբար պահպանելու քաջություն, բանաստեղծական գեղեցկություններ մարդկանց մատուցելու ավյուն՝ սրանք են, թվում է ինձ, նկարչուհու հավատո հանգանակը, երաշխիքը գալիք վերելքների:

Հոգեբանության վեհակալությունը իր՝ սոցռեալիզմի երբեւեմնության կանոններին անհնազանդ անկախությամբ վերահաստատվում է հայոց արվեստներում: Անբնական չեմ համարում, որ կին է կանգնած նոր կեռմանի սկզբին: Չէ՞ որ ամենավաղնջական արարիչը, Աստծուց հետո, կինն է եղել ու մնալու է...

Լուիզա ՍԱՄՎԵԼՅԱՆ

Ժիրայր Փափազյանը Շեքսպիրյան դերով

Սփյուռքահայ հայտնի դերասան-բեմադրիչ Ժիրայր Փափազյանը հունվարի 7-ին Փարիզի թատերասեր հասարակայնության առջեւ ելույթ է ունեցել Շեքսպիրի՝ «Օրենքի դեմ՝ օրենք» թատերախաղի գլխավոր դերով, որը ներկայացվել է Théâtre de la Plaine-ի թատերասրահում:

Ֆրանսիական «Մոզել» օրաթերթը անդրադառնալով ներկայացմանը, գրել է. «Մ. Նահանգներից լավագույն դերակատարը Ժիրայր Փափազյանն է՝ դուքսի դերով, որ իր ձեռքում ուներ խարդավանքների կծիկը, նա ֆալսթաֆյան խաղարկությամբ, կիտված հոնքերով եւ մաքիավելիական մորուքով խաղաց իր դերը»:

Ժ. Փափազյանը հրավիրվեց այս դերը ստանձնելու, երբ անցյալ ամռանը Ավինյոնի թատերական փառատոնում ներկայացնում էր իր երկու հոգանոց «Արարատյան կայքը», ֆրանսերեն թարգմանությամբ: Հայկական բանաստեղծությունների ընտիր կտորներից հյուսված այս ներկայացումը, իր անգլերեն մեկնաբանությամբ, հարյուրից ավելի անգամ ներկայացվել է Եւրոպայի եւ Մ. Նահանգների բեմերում, ինչպես նաեւ Երեւանում: ■

Լենինի մարմինը՝ գործարքի առարկա

Աշխարհի խոշորագույն գործարարները հաշվել են, որ եթե Լենինի մարմնի ցուցադրումը կազմակերպվի արտասահմանում, եւրոպացիների, ճապոնացիների եւ ամերիկացիների խուռներամ խմբեր հերթ կկանգնեն տեսնելու համար համաշխարհային պրոլետարիատի առաջնորդին: Ենթադրվող եկամուտը 2 միլիարդ դոլլար է: Ծրագրով զբաղվում է «Ստանբես» ֆիրման, ուր գործում է նաեւ Սաշա Նամինի Կենտրոնը: Այդ մոսկովյան կենտրոնը պետական արժեքների հետ աշխատելու մեծ փորձ ունի: Կարծում են, որ այդ անսովոր ցուցադրումից ստացված եկամուտը կծախսվի բարեգործական նպատակներով, առաջին հերթին կոմունիստ եւ լենինյան թոշակառուների վրա:

Լենինի մարմնի ցուցադրման ծրագիրը վրդովեցրել է շատերին: Սակայն դրա հեղինակները ծանրակշիռ փաստարկներ են բերում այդ բողոքների դեմ. Լենինն արդեն քանի տասնամյակ «ի ցույց» է հանված բոլորին, նրան գալիս են տեսնելու նաեւ արտասահմանցիները, իսկ մումիա ցուցադրելու փորձը աշխարհում կա: Երբ ժամանակին Թութանհամոնի մումիան էր աշխարհե աշխարհ պտտվում, ոչ ոք դրանից ուշաթափ չէր լինում:

Սաշա Նամինը գտնում է, որ ձեռնարկը Լենինի գաղափարների եւ անձի քարոզը կլինի (նախատեսվում է վաճառել տարբեր լեզուներով հրատարակված Լենինի գործերը, դիմանկարները եւ այլ հուշանվերներ, որոնց պակասը չի զգացվում): Եթե որոշեն Լենինի մարմինը հանել դամբարանից, կարելի էր նախքան այն թաղելը այդպիսի ցուցադրում կազմակերպել: Պտույտը հաշվարկված է մեկ-երկու տարվա համար: Այդ ձեռնարկի առաջարկները գտնվում են ռուսական կառավարությունում:

Մնում է ավելացնել, որ Սաշա Նամինը հավատարիմ լենինյան Անաստաս Միկոյանի թոռն է: ■

Անցյալ դարի Արցախի գրական մթնոլորտը

Գրական կյանքը Արցախում սկիզբ է առնում անցյալ դարում, երբ տարբեր վայրերում հիմնվում են կրթական օջախներ: Առանձին արխիվներում եղած տվյալներով եւ պարբերական մամուլի հաղորդմամբ, Ամարասում, Գանձասարում եւ այլուր գործող դպրոցներում հայ լեզվի եւ գրականության դասատուների նախաձեռնությամբ եւ բարձր դասարանների աշակերտների ուժերով հաճախ են արտասանություններ կազմակերպվել՝ մեծ մասամբ հայ գրողների ստեղծագործություններից:

Շուշիում տարբեր առիթներով գրական-գեղարվեստական ցերեկույթներ եւ երեկույթներ էին կազմակերպում հայոց հոգեւոր թեմական դպրոցի աշակերտները, որոնք կրում էին «Գրական-ձայնական առավոտ» անունը:

1898 թ. ապրիլի 26-ին Շուշիում բարեգործական ընկերության տեղական ճյուղի վարչության նախաձեռնությամբ տեղի է ունեցել Խաչատուր Աբովյանի հիշատակին նվիրված ցերեկույթ, որն անցել է մեծ հաջողությամբ:

Հետաքրքիր են եղել Մուրացանի, Լեոյի, Տմբլաչի Խաչանի (Կոնստանտին Մելիք-Շահնազարյան), Լեւոն Աթաբեկյանի եւ այլոց գործունեությանը նվիրված գրական երեկոները:

Դպրոցներից, գրադարան-ընթերցարաններից եւ ակումբներից զատ, գրական կյանքը շարունակվում էր լայն ծավալ ստանալ հատկապես հրատարակվող պարբերականներում: Նկատի ունենք, առաջին հերթին, Արցախի անդրանիկ պարբերականը՝ «Հայկական աշխարհը»: Նրա խմբագիր-հրատարակիչը՝ Խորեն Ստեփանեն եւ լեզվաբան էր, եւ գրականության բարեկամ:

Արցախում 1880-ական թվականներից սկըսած սկիզբ են առնում զուտ գրական-գեղարվեստական պարբերականներ, որոնք անջնջելի հետք են թողել գրական մամուլի պատմության մեջ: Նրանց հրատարակիչները եւ հիմնական աշխատակիցները կամ գրողներ էին, կամ գըրականության ջատագովներ:

Այդպիսի պարբերականներից էր 1881 թվականին Նիկողայոս Տեր-Ավետիքյանի «Քնար խոսնակը»: Ինքնատիպ այդ հանդեսի մեջ զետեղվում էին ոչ միայն ինքնուրույն, այլեւ թարգմանական գործեր:

1881-1884 թթ. Շուշիում լույս տեսնող Սիմոն Հախումյանի «Գործ» հանդեսի էջերում զետեղվում էին ոչ միայն ինքնուրույն եւ թարգմանական ստեղծագործություններ, այլեւ գրականագիտական հոդվածներ, որոնց ուժը պահպանվում է նաեւ այսօր: Խմբագիր-հրատարակիչը խնդիր է դնում մոտիկից ուսումնասիրել նաեւ մյուս ժողովուրդների կյանքը եւ հատկապես Ռուսաստանի իրավիճակը:

«Գործի» խմբագիրը կողմնակից չէր եվրոպական քաղաքակրթությունը կուրորեն ընդունելուն: Ընդհակառակն, նա պահանջում էր քննադատական մոտեցում. «Մենք գտնում ենք, որ եվրոպական լուսավորությանը կուրորեն հետեւելը եւ նրան կուրորեն ընդունելը՝ չի կարող ազգին մի մեծ բարիք լինել: Համաձայն եւ ջերմ ջատագով ենք այն մտքին, թե մեր ժողովուրդը պետք է օգուտ քաղե եվրոպական մտավոր եւ հոգեկան ահագին ժառանգությունից, բայց այդ ժառանգությունը ընդունելիս՝ պետք է միշտ քննել, թե եվրոպական կուլտուրայի մեջ ինչ բան ճշմարիտ ընդհանուր մարդկային է, ինչ բան պտղաբեր է, ինչ բան կարեւոր է մեր հայրենիքի զարգացման եւ բեղմնավորության համար եւ ինչ բան նրա մեջ մասնավոր է, անցողական՝ մինչեւ անգամ կեղծ եւ վնասակար»:

Ս. Հախումյանը գրեթե նույն կարծիքին էր ռուս գրականության նկատմամբ: Ռուս գրողների բոլոր գործերը նա հալած յուղի տեղ չէր ընդունում. նա բարձր էր գնահատում այն ստեղծագործությունները, որոնք իրականությունն արտացոլում են ճշմարտացի, ներկայացնելով կյանքի ոչ միայն դրական, այլեւ հոռի կողմերը:

Գրականագիտական, լեզվաբանական որոշ հարցերի էր անդրադառնում «Ազգագրական հանդեսը», որի առաջին համարը լույս տեսավ 1896 թվականի սկզբին, Շուշիում: Հրատարակիչը՝ Երվանդ Լալայանը, նպատակ ուներ այդ պարբերականը դարձնել այնպիսին, որ նրա էջերից նյութ քաղեն գրողն ու գիտնականը, ազգագրագետն ու հնէաբանը եւ ուրիշներ:

1896 թվականից՝ «Ազգագրական հանդեսի» լույս ընծայումից հետո մինչեւ 1911 թվականը մեզ հայտնի չէ որեւէ պարբերականի անուն, որ հրատարակված լինի Արցախում: Մամուլի հմուտ գիտակ Գարեգին Լեւոնյանը մի առիթով նշել է, որ վերը նշված տարիները տխուր շրջան էր հայ մամուլի համար: Դրա հիմնական պատճառ-

ը, իհարկե, քաղաքական իրավիճակն էր, ցարական գրաքննչության դաժանությունը:

Առաջին թերթը, որ 20-րդ դարի սկզբին լույս է տեսնում Արցախում՝ «Ղարաբաղն» էր, որը հիմնականում խմբագրում էր մեր հայտնի գրող Վրթանես Փափազյանը: Պարբերականը սկսեց իր գործունեությունը 1911 թվականից եւ նրա առաջին չորս համարներում «Գրական ակնարկների» ներքո տպագրվեց Վրթանես Փափազյանի ծավալուն հոդվածը՝ արվեստագետի, նրա աշխարհայացքի ստեղծագործական-տեսական արժանիքների մասին:

Հայ պարբերականի էջերում լայն տեղ էին հատկացվում Լեւոն Աթաբեկյանի, Գրիգոր Ներսիսյանի, Խորեն Բորյանի եւ ուրիշների ստեղծագործություններին:

Գրական ստեղծագործություններն արժանի տեղ են գրավում Շուշիում 1915-1917 թթ. լույս տեսնող «Փայլակ» թերթում: Իրենց չափածո եւ արձակ գործերով աչքի են ընկնում Գրիգոր Ներսիսյանը, Գառնիկ Ղազարյանը, Լեւոն Վարդունին եւ ուրիշներ: Հիմնական թեման էր հայրենի եզերքի հոգսերը, աշխատավոր մարդուն լուսավոր ափեր դուրս բերելը:

Արցախի գրական կյանքում նշանակալից է «Ծիածան» գրական-գեղարվեստական պարբերականի դերը, որը լույս տեսավ 1916 թ. Շուշիում: Նրա էջերում հանդես էին գալիս Գառնիկ Ղազարյանը, Ավագ Կոծինյանը, Խորեն Լորենցը, Միսակ Պետրոսյանը եւ ուրիշներ:

Ս. ԱՎԱԳՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

«Ես պատրանքներ չունեմ»

ասաց քաղաքապետ Համբարձում Գալստյանը, որն, ըստ իր դիտման, ընդամենը մեկ ժամով էր սխալվել իրեն անվստահություն հայտնելու կողմնակիցների ճանաչելի ժամանակի հաշվարկի ժամանակ:

Քաղխորհրդում կրկնվում են Գերագույն խորհրդին հատուկ բոլոր տարաձայնեւերեւույթները, բայց առավել բեկված ու ավելի սրված: Ծայրահեղությունները վերաբերում են ու նախագահի արդեն ընթացող ավելի բորբոքված «առաջին», եւ ավելի ցածրաճաշակ արտահայտություններին: Վերջինիս վկայությունն այն է, որ հանձնաժողովի համար մի ընկճվածություն կարող են այսպես ներկայացնել. *«Նամավոր սրա է... երբ մի բան վիզ է առնում, անըմբռնելի կատարում է»* եւ կամ փոխքաղաքապետը կարող է ամբողջովին մի պատգամավորի պատասխանում գոռալ. *«Ես ի՞նչ համար պատմեմ չեմ... Դուրս կգաք պարտերով կխոսենք, ստեղ փորձենք մաքրված խոսել»*...

Բայց՝ ըստ հերթականության: Հունվարի 20-ին իր աշխատանքները սկսած քաղաքային խորհրդի առաջին գումարման երկրորդ նստաշրջանում կրկին, այս անգամ արդեն հինգերորդ անգամ օրակարգում ընդգրկվեց հարցը: Քաղխորհրդում առկա ընդդիմությունն նախագահի վերաբերյալ մեկ այլ տարբերակ էլ ուներ (ըստ երեւույթին, այն դրվելու համար, երբ չհաջողվեր նրան հրաժարական հասցնել). առաջարկվում էր տարանջատել քաղխորհրդի նախագահի եւ գործադիր պաշտոնները: Ինչեւէ, ըստ փակ գաղտնի քվեարկության արդյունքների, քաղխորհրդի 158 պատգամավորներից անվստահություն հայտնելու կողմ էին արտահայտվել 91-ը, դեմ՝ 65-ը: Համբարձում Գալստյանին անվստահություն հայտնելու կողմնակիցների շարքերը չհասան կրկնապատկվել են, սակայն կողմնակից դիտորդ համար այս անգամ դեռ վում էր ավելի շատ իրեն քաղաքապետին «պատ սալու» մի փորձ: Սակայն քվեարկությունը հաջորդող իր կարճ ելույթում Համբարձում Գալստյանը բնավ չնկրվեց ծայրին: Քաղխորհրդի նստաշրջանում հունվարի 20-ին տեղի ունեցած ամենից լուրջ խոսակցությունը ... պատասխանատվությունը ... ՀՀՇ-ի հետ վերաբերյալ...

Քաղխորհրդի նստաշրջանում հունվարի 20-ից սկսած եւ արդեն երեք օր ընթացող քննարկումը (որը տեւեց հունիսից մինչեւ բոլոր հարցերը) պատասխանատվության ղեկավարների ներկայացված է 22-ից ներկայացված միջոցառումը առնչվող վարչության մեջ Արմեն Հարությունյանին քննարկելու համար համաձայնությունը կատարած վերաբերյալ: Հարցը վերաբերում է «Նաիրի» սպորտային զբոսաշրջության մասնակցության չափին: Այս կապակցությամբ իր նկատառումը փոխանցել է Ալբերտ Բաղդասարյանը, որը հանդես էր գալիս ոչ միայն իր անունից, այլեւ Վազգեն Մանուկյանից, Հրանտ Բագրատյանից, Գեւորգ Վարդանյանից, Աշոտ Մանուչարյանից, Համբարձում Գալստյանից մի խոսքով այն բոլոր անձանց, ովքեր առնչված կամ տեղյակ են եղել քրեական օրենսգիրքը պայմանավորվածությամբ շրջանցող սենդամբերի ներմուծման ու առեւտրականման կանոններին: Ու «վա-բանկ» գնալով՝ Ալբերտ Բաղդասարյանը ոչ միայն անուններ նշեց (վերեւում թվարկվածներին ավելացնենք եւս մեկը՝ այս անգամ խիստ լռջորեն տրված. Ալբերտ Բաղդասարյանի կողմից՝ հարկային տեսչության պետի պաշտոնակատար Սուրեն Սահակյան), դեռ գործող օրենսդրությամբ դատապարտելի արարքներ թվարկեց, այլեւ հայտնի 51 միլիոնի «կոնյակի» ու «նարնջի հյութի» գործերի շարքին ավելացրեց եւս մի քանիսը՝ «մսի», «ձկան պահածոների» եւ այլն: Ներկա շուկայական հարաբերություններ, ազատ գների պայմաններում շատ-շատերին կարելի է ցանկության դեպքում նստեցնել առանց սպեկուլյացիայի կամ մասնավոր ձեռնարկատիրական գործունեության կամ էլ վալյուտային գործառնությունների համար: Ու եկույթ ունեցողներից ոմանք Արմեն Հարությունյանի վերաբերյալ գործը որակեցին *«քաղաքական ու միտումնավոր»*, նաեւ այն խախտ պատճառաբանությամբ, թե բազմաթիվ ուրիշ հանցագործություններ էլ կան, որոնց վրա դատախազությունը աչք է փակում: Ի վերջո, քաղխորհուրդն ինչպես նախկինում չէր ենթարկվել Վազգեն Մանուկյանի կարգադրությանը՝ առեւտրի վարչությունը լուծարելու, այնպես էլ չընկրկեց բարձր պաշտոնատար անձի դեմ քրեական գործ հարուցելու համար հազիվ համարձակություն ձեռք բերած դատախազության առջեւ: Եւ ինչպես քաղխորհրդի նախագահությունն էր միաձայն մերժել այս խնդրանքը, այնպես էլ նստաշրջանը 82 դեմով եւ 20 կողմով հրաժարվեց Արմեն Հարությունյանին քրեական պատասխանատվության ենթարկելու թույլտվություն տալուց: Դատախազությունն այժմ նույն խնդրանքով կարող է դիմել Գերագույն խորհրդին:

Այսօր քաղխորհրդի նստաշրջանը շարունակելու է աշխատանքները:

ԱՆՆԱ ԻՍՐԱՅԵԼՅԱՆ

Դաժյալ ԱՍԱԼԱ-ի եւ մի թերասացության մասին

«Ազգ»-ի նախորդ համարներում գրել էինք, թե Բուդապեշտում թուրք դեսպանի դեմ մահափորձ էր կատարվել: Այս գործողության պատասխանատվությունն ստանձնել էր Հայաստանի Ազատագրման Հայ Գաղտնի Բանակը՝ ԱՍԱԼԱ-ն:

Վերջերս, հունվարի 15-ին, թուրքական «Հյուրրիյեթ» օրաթերթում գրվել է, թե *«Հայաստանի արտգործնախարարության բանբերը անկողմնակիորեն ճնճապատել է ԱՍԱԼԱ-ին»*: «Հյուրրիյեթ»-ի՝ Անատոլիական գործակալության Մոսկվայի գրասենյակից ստացած լուրի համաձայն, Հայաստանի արտգործնախարարության բանբերը իրեն ուղղված մի հարցի առիթով ասել է, թե *«ահաբեկչության ամեն տեսակին դեմ ենք, անկախ նրանից, թե որտեղ, որ կազմակերպության կողմից եւ ինչ նպատակներով է այն գործվել»*:

Երբ արտգործնախարարության բանբեր Գարվիկ Վաղալյանին (խոսքն արտգործնախարարության մամուլի եւ տեղեկատվության պատասխանատու պրն. Գագիկ Բաղալյանի մասին է.–*խմբ.*) հարցրինք Հայաստանի որոշ թերթերի՝ ԱՍԱԼԱ-ի այս գործողության պատասխանատվությունը ստանձնելու հայտարարության տպագրվելու մասին, նա պատասխանեց, թե *«ինքն ի վիճակի չէ հաստատել, թե Երեւանում պաշտոնապես հրապարակվել է այդպիսի մի հայտարարություն»*:

Բանբեր Գարվիկ Վաղալյանն Անատոլիական գործակալությանն ուղղված հայտարարությունում ասաց, թե Երեւանի թերթերում այս նյութի շուրջ լույս տեսած լուրերը միայն ու միայն հիմք են ունեցել *«Ֆրանս պրես»* եւ այլ գործակալությունների հաղորդագրությունները: Վաղալյանը կրկնեց, թե *«ինչպիսին էլ լինի ահաբեկչությունը, մենք դատապարտում ենք այն»*:

Երբ խմբագրությունը Գառնիկ Բաղալյանին տեղեկացրեց թուրքական թերթի հրապարակման մասին, նա հաստատեց թուրքական վերոհիշյալ լրատվական գործակալության հետ ունեցած հեռախոսային խոսակցությունը, միեւնույն ժամանակ ավելացրեց, թե ահաբեկչության վերաբերյալ իր գնահատականները մեջբերելիս թուրքական թերթը «մոռացել է» հիշել իր *«մենք դեմ ենք նաեւ որեւէ պետության կողմից արված ահաբեկչական արարքներին»* խոսքերը:

«Հյուրրիեթ»-ը այս լուրը վերջացնում է, ասելով, թե *«Ռուսաստանյան լրատվական գործակալությունը»* եւ *«Կոմսոմոլսկայա պրավդա»* թերթը անցյալ շաբաթ օրը տեղեկացրել էին, թե ԱՍԱԼԱ-ն Երեւանում արված հայտարարությունում նշել է, թե *«իրենք պետք է շարունակեն հակաթուրքական հարձակումները»*: ■

Ալեռոֆլոտի նոր սակագները

Հունվարի 10-ից Աերոֆլոտը մտցրել է միջազգային չվերթների նոր սակագներ, որոնք զգալիորեն բարձրացրել են ռուբլիով վաճառվող տոմսի արժեքը եւ կրճատել հերթերը:

Այժմ Մոսկվա-Ֆրանկֆուրտ առաջին կարգի գնալ-գալու տոմսի գինը ռուբլիով ստանալու համար անհրաժեշտ է տոմսի արժեքը դոլլարով (1754 դոլ.) բազմապատկել Ռուսաստանի Կենտրոնական բանկի կողմից հաստատվող դոլլարի կուրսի (այժմ 110 ռուբլի՝ 1 դոլ.) եւ ստացված գումարից զեղչել 75 տոկոս: Արդյունքում՝ 48344 ռուբլի: Եթե արժեքի մի մասը՝ 15 տոկոսը վճարվում է վալյուտայով, ապա մնացած ռուբլու համարժեքից զեղչվում է 90 տոկոս: Նույն տոմսը կարժենա 263 դոլլար եւ 16400 ռուբլի:

Ստորեւ՝ Աերոֆլոտի գնալ-գալու տոմսերի արժեքը (տնտեսական կարգ, ռուբլիով, 1992 թ. հունվարի 16).

Անկարա՝ 29044, Աթենք՝ 32564, Հելսինկի՝ 25414, Ստամբուլ՝ 49614, Լոնդոն՝ 58589, Փարիզ՝ 47930, Բեռլին՝ 28709, Վիեննա՝ 34489, Վաշինգտոն՝ 99389, Դելի՝ 65014, Ժնեւ՝ 64244, Նյու Յորք՝ 95594, Պեկին՝ 65922: ■

Բանակի փլուզումը հղի է չնախատեսված հետեւանքներով

Ինչպես գտնում է ռազմական փորձագետներից մեկը, սեփական զինված ուժեր ստեղծելու հանրապետության մի շարք անդամ-պետությունների ձգտումը դժվարություններ է առաջացնում ինչպես նախկին ԽՍՀՄ-ի, այնպես էլ մնացած աշխարհի համար: **«Դիվանագիտական համայնապատկերի»** թղթակցի հետ զրույցի ժամանակ նա նշեց, որ ամերիկացի իր գործընկերները գտնում են, թե դա **«հղի է չնախատեսված հետեւանքներով ԱՄՆ-ի եւ ընդհանրապես աշխարհի անվտանգության համար»**: Հաշվի առնելով ԱՄՆ-ի տարբեր գերատեսչությունների վերաբերմունքը ԱՄՆ-ում տեղի ունեցող իրադարձությունների նկատմամբ, փորձագետը նշեց. **«Ամերիկացիները նախատեսում են, որ վերահսկողությունից դուրս կգան ոչ միայն առանձին ստորաբաժանումները, այլ նաեւ զորամասերն ու միավորումները, եթե շարունակվի առանձին հանրապետությունների հավասարության եղանում տալու գործընթացը»**: ■

Թուրքիան քաջալերում է լատինատառ այբուբենը

Թուրքական «Հյուրրիյեթ» օրաթերթի հունվարի 3-ի համարից տեղեկանում ենք, որ Թուրքիան մեծ նախաձեռնություն է հանդես բերում նախկին Խ. Միության թուրքալեզու հանրապետություններում լատինական այբուբենի ընդունման գործում:

Այս հարցի շուրջ խոսել է Թուրքիայի մշակույթի նախարար Ֆիքրի Սաղլարը. **«Մենք ուզում ենք 1992 թ. հունիս ամսին Ստամբուլում կազմակերպել մի համաժողով, ուր կհրավիրվեն նախկին Խ. Միության բոլոր թուրքալեզու հանրապետությունների ներկայացուցիչները, որտեղ որոշվի Թուրքիայի խաղալիք դերը այս կարեւոր գործում»**:

Հիշեցնենք, որ մինչեւ Թուրքական հանրապետության հիմնումը, Օսմանյան կայսրությունը օգտագործում էր արաբերեն գիրը եւ խոսում «օսմաներեն» կոչված մի լեզվով, որը արաբերենի եւ պարսկերենի ազդեցության տակ էր: Իսկ Մուստաֆա Քեմալ Աթաթուրքի օրով փոխվեցին նաեւ թուրքական լեզուն եւ այբուբենը՝ շնորհիվ նշանավոր հայ լեզվաբան Հակոբ Մարթայանի ջանքերի, որը Աթաթուրքի կողմից հասուկ հրավերով Թուրքիա էր տեղափոխվել Բուլղարիայից: ■

Պաշտպանում են Լենինին

Երեկ վաղ առավոտից Լենինի դամբարանի մոտ հավաքվել էին մի քանի տասնյակ ծուկ[?]վացիներ: Նրանք լի էին դամբարանը պաշտպանելու վճռականությամբ: Մարդիկ տագնապած էին նախորդ օրը հեռուստատեսությամբ հաղորդված այն հայտարարությամբ, թե Լենինի մարմինը պետք է հողին հանձնվի Սանկտ-Պետերբուրգի գերեզմանատանը:

Կրեմլի պարետ Միխայիլ Բարսուկովը ՏԱՍՍ-ի թղթակցի հետ զրույցում ժխտեց այդ հայտարարությունը: Նա այն համարեց ապատեղեկատվություն, արված **«պարզորոշ կերպով ոչ բարի նպատակներով՝ Լենինի մահվան տարեդարձի նախօրյակին»**:

Լենինի մնացորդները հողին հանձնելու հայտարարությունը հեռուստատեսությունն արել էր հենվելով **«Սովերշեննո սեկրետնո»** շաբաթաթերթի հրապարակման վրա: Շաբաթաթերթն իր հերթին վկայակոչել է անանուն եւ վստահություն ներշնչող ոմն բարձր պաշտոնյայի: ■

Լուրերը՝ Interfax-ի եւ մեր սեփ. թղթակիցների

Հայաստանը շուտով կդառնա ՄՕԿ-ի անդամ

Հունվարի 3-ին Մոսկվայում հավաքվեցին Անկախ պետությունների համագործակցության մեջ մտնող պետությունների Ազգային օլիմպիական կոմիտեների նախագահները: Արդյունքը եղավ այն, որ նախկին ԽՍՀՄ օլիմպիական կոմիտեի փոխարեն ստեղծվեց Անկախ պետությունների Ազգային օլիմպիական կոմիտեների նախագահների խորհուրդ:

Ստորեւ՝ մեր թղթակից Սուրեն ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԻ հարցազրույցը Հայաստանի Հանրապետության Ազգային օլիմպիական կոմիտեի նախագահ Ռուբեն ՀԱԿՈԲՅԱՆԻ հետ:

– Ի՞նչ նպատակներ է հետապնդելու նորաստեղծ կազմակերպությունը:

– Այն հասարակական մարմին է: Նրա նպատակն է անցումային շրջանում, այսինքն մինչեւ ՄՕԿ-ի կողմից ԱՊՀ-ի օլիմպիական կոմիտեների ճանաչումը, համակարգել 1992 թ. օլիմպիական խաղերի նախապատրաստության եւ մասնակցության աշխատանքները, օգնել Ազգային օլիմպիական կոմիտեներին՝ արագորեն անդամագրվելու ՄՕԿ-ին:

– Փաստորեն նախկին ԽՍՀՄ-ի հանրապետությունները հանդես կգան միացյա՞լ թիմերով:

– Ձմեռային օլիմպիադայում այո, բայց Բարսելոնում դժվար թե: Մարտի 9-ին ՄՕԿ-ի նախագահ Սամարանչը Շվեյցարիայի Լոզան քաղաքում հանդիպելու է ԱՕԿ-ի նախագահների հետ: Համոզված եմ, որ այդտեղ մեր հարցը դրականապես կլուծվի:

ՄՕԿ-ին անդամագրվելու մեր ուղերձը դեռ դեկտեմբերի 9-ին Սամարանչին անձամբ հանձնել է հնգամարտի եւ բիաթլոնի միջազգային ֆեդերացիայի նախագահ, աշխարհի քառակի չեմպիոն Իգոր Նովիկովը: Սամարանչը պատասխանել է, որ այդ հարցը կքննարկվի մարտի 9-ին:

Ընդհանրապես, ՄՕԿ-ի անդամության հարցերի քննարկման հերթական կոնգրեսը նախատեսված էր 1993 թվականին, սակայն քաղաքական իրադրությունը պարտադրում է շուտ անդրադառնալ դրանց: Չեմ կասկածում, որ մեր հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի դիմումը Սամարանչին կարագացնի մեզ հուզող հարցի լուծումը:

– Բայց չէ՞ որ ՄՕԿ-ի անդամ դառնալու համար անհրաժեշտ է նաեւ օլիմպիական խաղերի ծրագրի մեջ մտնող գոնե 5 մարզաձեւից միջազգային ֆեդերացիաների անդամ լինել:

– Հենց այդ խնդրանքով դիմել կամ դիմում ենք բռնցքամարտի, հունահռոմեական եւ ազատ ըմբշամարտի, ծանրամարտի, սուսերամարտի, հնգամարտի, մարմնամարզության, ֆուտբոլի, բասկետբոլի ֆեդերացիաներին:

– Երբ Հայաստանն էլ դառնա ՄՕԿ-ի անդամ, այդ դեպքում ո՞վ է ֆինանսավորելու մեր մարզիկներին՝ օլիմպիական խաղերին նախապատրաստվելու եւ մասնակցելու:

– Եթե անդամության հարցը ինչ-ինչ պատճառներով հետաձգվի, եւ միացյալ թիմով ստիպված դուրս գանք, այդ դեպքում ֆինանսավորումը կլինի նախկին ԽՍՀՄ-ի օլիմպիական կոմիտեի բյուջեից, իսկ եթե հաջողվի շուտ առանձնանալ, ապա մենք կստանանք նախկին ԽՍՀՄ օլիմպիական կոմիտեի գլխավոր հովանավոր «Ադիդաս» ֆիրմայի կողմից տրամադրված վալյուտայի մեր մասը: Ինչ խոսք, սկզբնական շրջանում մեր ինքնուրույն տնտեսական գործունեության համար դժվար կլինի: Հենց այդ առթիվ ուզում եմ կոչով դիմել բոլոր նրանց, ովքեր ի վիճակի են ֆինանսապես օգնելու մեր ազգային օլիմպիական շարժմանը: ■

«Արարատ»ը փակուղում

«Չնայած բազմաթիվ խոստումներին, տպավորությունն այնպիսին է, որ «Արարատ»-ի ճակատագիրն այլեւս չի մտահոգում որեւէ մեկին: Ստիպված որոշեցի հարցազրույց տալ «Ազգ» թերթին, որպեսզի ընթերցողները, ֆուտբոլասերները պատկերացնեն «Արարատ»-ի անմխիթար վիճակը», ասում է թիմի գլխավոր մարզիչ Արմեն Սարգսյանը, որի հետ հարցազրույցը կարդացեք մեր թերթի հաջորդ համարում: ■

Azg semi-weekly, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010 | Խմբագիր՝ Յ. ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ Editor H. AVEDIKIAN | Macintosh համակարգչային շարուածքը Ռ.Ա.Կ. մամուլի եւ տեղեկատուութեան կենտրոնի | ՀՀ Նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Արշակունեաց 2

digitised by A.R.A.R.@